

ЗІ ЩОДЕННИКА ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Скликаю вас. Над цим
не владен ворог.
Почуйте слово з-під мого пера!
Простіть мені, що знову б'ю
на сполох.
На Благівіст ще, люди, не пора.
Ліна Костенко,
"Берестечко", 1999 рік.

Вітаю вас, дорогі читачі!
Звичайно ж, ви помітили, як погустішало повітря від слова **мовленого**: агресивні вигукі, репліки, монологи, подолавши межі городів баби Палажки та баби Параски, здійнявшись над густо розкиданими базарами, наче пилові бурі, крутяться вихорами над малими й великими трибунами, в залах прес-центрів, телестудій, вкривають масним, чорним шаром бруду шпальти газет. Вуста начальственні повсякчас "попереджають", "дають відсіч", "відповідають", "уточнюють" — погрожують — щораз бруталніше, вуличніше.

Слово "згори" давно перестало бути неможливим, думним, державницьким, перестало бути мечем духовним — годі повірити, що хтось із нинішніх зверхників міг би звернутися до свого народу — з моральним правом і за покликком серця — "діти мої", "панове-громадо", "брати і сестри", не викликавши такого ж оніміння й здивування, як уже усталене "у них дах поїхав" чи обіцянки "мочить" в сортир... Чи й варто дивуватися, чуючи матюки з вуст рожевошкіх школярів та районних начальників, які винахідливо криють підлеглих, колорадського жука, реформи, фермерів, пенсіонерів, інвесторів і прочая... Слово, розлите над нами, інфікує масову свідомість як шприц наркомана, вливається в мову, наче ВІЛ-інфекція в невинну кров немовляти. Базарний мовний гул, розбавлений "шансоном" у помийному ефірі, — мовби половина країни вже "сиділа", а друга скоро "сяде", і непозбувна тюремна, табірна атмосфера, сопух братків, смердява словесної баланди і така ж смердюча "романтика злочинів у законі" зависли під небесами, пропалюючи в них озонні діри... Годі й мріяти почути музику та одкровення вищих сфер, якщо поруч — збуджена підсвідомість індивідуума, оброблена отруйними словесами, — волає слідом за Елочкою-людоїдкою "Не учіть мене жити!" Невтямки багатьом, що словесне сміття саме для того так густо й навівається, аби **відучити вчитись**.

Вчитись — принаймні вміти читати. Обирати книгу й автора. Долати опір власної темряви, інертності, лінощів душі. А душа, зашлакована словесною жуйкою та психоемоціями нижнього рівня свідомості, нездатна зрозуміти лексичні шари, задіяні, скажімо, класикою першої половини ХХ сторіччя чи сучасним кумиром лінгвістів Павичем. Не вірите? То прочитайте романи колишніх брежнєвських лауреатів, написані мовою, адаптованою до словесного брухту інформаційного простору та маразматичних закутків свідомості. Що це, як не спекуляція словом, буцімто "фрондування", а насправді — піано-розперезаним, одягненим у

Фото П. Гончара

ЧИ ПРОЧИТАЛИ МИ ЛІНУ КОСТЕНКО?..

зовнішню мішуру простецької "правди-матки", здатним зискуватися кольоровими палітурками, рекламами в бульварних виданнях та кількома тисячами перекладного тиражу російською, — для місцевих...

Одначе, повернімося до того, в ім'я чого писалися ці роздуми: читати і прочитати. Виникнути в слово п и с а н е, в слово з-під пера: слово орфографоване і слово артикульоване впливають на свідомість по-різному...

"ВЕЛИКЕ ДІЛО — ПИСАНІ СЛОВА!"

Звісно ж, ви, дорогі читачі, впізнали цю цитату з роману "Маруся Чурай", яким у застійні вісімдесяті роки (нині вже минулого сторіччя!) Ліна Костенко здолала історичну втрату пам'яті тисяч і тисяч українців, — навіть якщо порухувати сукупний тираж, яким вида-но цей твір:

З підземних нір зацьковану
свободу

попідруки ти вивела на світ
(Ліна Костенко, "Маруся Чурай")

Не буду, слідом за теперішніми дослідниками роману, повторювати їхні цілком слушні висновки про те, що "Маруся Чурай" — твір, перейнятий "тугою за державністю" (Гр. Клочек). Наразі йдеться про те, що цей твір, з моменту дебюту ставши класикою в сучасній українській літературі (Мих. Доленго), нагадав приглушений невсипущими революційними барабанами свідомості, що народ, суспільство — попри всі ідеологічні вигородки — має митця, поета, деміурга, здатного акумулювати в слові

"звітяги наші, муки і руїни". Навіть міщанину, вмиловленому у вісімдесяті ковбасою по два двадцять, килимком гомельського виробництва, здобутим у тяжких боях триденної черги, та броварською кухнею — через спеціальні ветеранські списки діда-інваліда, раптом забажалось книжки. Історичного роману у віршах, з його такими незручними питаннями:

...А небо твоє де?
Як будеш так розношувати
душу,

вона, гляди, із совісті спаде.

У ті часи — липкі, як підтала карамельна "кремлівська" червона зірка на паличці, — були такі цукерки! — серед книжкового потоку партійно-виробничих та революційно-героїчних романів, де сюжети незрідка зв'язалися з курсом узгодженої в ЦК КПРС історії, неабияким духовним потрясінням для обивателя було прочитати:

Хто знає, що тут відбулося?

Хто розказав це людям
до пуття?

Незнаване, туманом поїнялося.
Непізнане, пішло у небуття.

.....
Історії ж бо пишуть на столі.

Ми ж пишем кров'ю
на своїй землі.

Ми пишем плугом, шаблем,
мечем,

піснями і невільницьким
плачем.

Дослідники літератури, критики повертатимуться до цього твору, знаходячи в ньому все більше суголосності з тими часа-

ми, в які писався історичний роман у віршах "Маруся Чурай", — скажімо, ось ці рядки:

А це було в той год
страшний, коли
п'ятох старшин козацьких
розп'яли.
І голови — хто звідки родом

— поставили перед народом.
Сімдесяті, знаковані судовими розправами з дисидентами, чомусь одразу спливали в пам'яті, хоча йшлося про Хмельниччину... Авторська сміливість опиралася на талант такої сили, на таку епічну потугу, що ніяке КДБ не могло більше втримати роман Ліни Костенко під домашнім чи видавничим арештом. Він вийшов у світ і взяв читацьку уяву в полон, поволі вивільняючи душу. Маруся Чурай і Ліна Костенко зливалися у молодій уяві в одне лице, "дівчина з легенди" увірвалася в слово, що карбованіше, ніж пісенне, — відлунувало козацькою думою:

І пісні — як перло багатоцінне,
як дивен скарб серед
земних марнот.

Згадую свою молоду переї-

рик створили свою геніальну музику, Іван Миколайчук — ролі та фільми, Іван Марчук та Феодосій Гуменюк — полотна...

Проблема "влада і митець" в усі, а не лише радянські, часи є проблемою суспільства, що її продукує. Мімікрія чи конформізм, активний опір чи герметизм як творчий метод, утеча в слово чи намагання "очолити творчий процес", як наївне сподівання "меншого зла", — все це вповні можна проілюструвати і прикладами з 70 — 80-х років минулого сторіччя, і з нашого сьогодення. Хіба повальна втеча у власне "его" та намагання створити щось "крутіше", ніж "Тропик Рака" Міллера, ігнорування соціальних, політичних, національних кричущих проблем сьогоденною літературою не є співпрацею із владою, для якої "національна ідея не спрацювала"?!

Та не про це говоримо ми сьогодні, дорогий читачу. Йдеться про те, що політична партійна стагнація "епохи застою" не була закорінена в мистецтво. Навпаки — поезія та проза шістдесятників, а надто поезії та епічні твори Ліни Костенко, підносили українське слово на той рівень впливу на масову свідомість, який, можливо, і вивів народ на референдум 1991 року і якого, цього впливу, нам сьогодні бракує...

Так само не можемо не означити ще одну проблему, тепер уже суто наших днів: якщо раніше шельмувати письменників собі дозволяли лише критики від влади та від КДБ, то нині, в часи вільні від контролю будь-якого, у тому числі від контролю сумління

Продовження на с. 4

Сьогодні в номері:

Хто на
новенького?

стор. 2

Голодомор-33:
без
відповідей

стор. 4

Андрій
ФЕДУР —
ваш
адвокат

стор. 7

Побувайте
в "Кінозалі" і
скажіть...

стор. 8—9

Читацьке
віче

стор. 10—11

Листи
Григорія
Сковороди

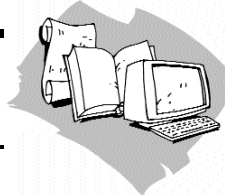
стор. 12—13

Форум
чи фарс?

стор. 15

ДО ЗАВЕРШЕННЯ ПЕРЕДПЛАТИ ЗАЛИШИЛОСЯ 10 ДНІВ!
ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 30617. ЦІНА НА РІК — 16,8 грн.

ЗНАЙОМСТВО ЗБЛИЗЬКА

Молодий ведучий ТСН студії "1+1" Андрій Тичина. З його появою в ролі телеведучого на одному з найпрестижніших українських телеканалів в атмосфері зашварчало інтригою, що пов'язана, перш за все, з його прізвищем. Онук, родич чи просто однофамілець українського класика цей юнак?.. — загудів у всі сурми обиватель. "Чуєш, сурми заграли..." — гордо і заміряно підхопив ноту інтриги літературний бомонд. Після перегляду декількох програм за участю Андрія у моїй свідомості завирували думки стосовно "продажної дівки імперіалізму" генетики, яка править бал на нашому святі, адже не секрет, що в потилицю захихало покоління, нова генерація, що вже може претендувати на той напівзабутий стан чи статус інтелігенції європейського рівня. Вони знають мови, усвідомлюють свою національну ідентичність і не мають комплексу меншовартості. Це часто діти чи вже й онуки не найгірших представників української радянської інтелігенції. Переконана, що й Андрій Тичина має всі підстави погодитися з моїми роздумами на тему, але... На моє запитання: "Чи Ви не онук Павла Тичини?" — він дуже спокійно відповів, що я не перша, хто про це запитує, що він уже чекає цього запитання, бо його прізвище таки відоме, але, на жаль, чи навпаки, відповідь його — "Ні." "Іноді я вже

«ЛЮБЛЮ ПОДОРОЖУВАТИ ПО ВСІЙ УКРАЇНІ...»

просто додаю, що і не однофамілець, бо тоді інтрига продовжується і починають питати про діда, тата, маму і далі, а я, виходить, нібито просто Андрій, що зацікавив своїм прізвищем".

І тут уже обурилася моя гідність, бо мене зацікавив цей молодий і дуже талановитий журналіст своїм умінням мудро і конструктивно вести розмову з гостями своїх програм, що мають титули перших осіб держави, чи й просто академічного рівня знань людьми. Журналістів, які володіють матеріалом, що є темою розмови і здатністю зробити цікавий аналіз, висновки та поставити правильні акценти, — одиниці. Серед таких одним із наймолодших є герой моєї розповіді. Саме тому цікаво знати, як почувалось зовсім молодий журналіст у середовищі левів української телевізійної журналістики і чому він погодився працювати на каналі "1+1", адже його попередній полігон — СТБ був не найгіршою школою сучасного українського телебачення.

— **Отже, Андрію, Ви журналіст за фахом чи за покликанням?**

— Скоріше за покликанням, але це покликання мало реалізацію вже у вісімнадцять років, коли я вчився у КПІ. Отримавши диплом інженера системотехніки, я не полишив тележурналістику, і далі стало ясно, що на телебаченні потрібні люди, які вмють системно мислити. Я саме таким і є. Знаю, чого хочу і що роблю, а головне — для чого і для кого це потрібно.

Мій перехід з СТБ був, з одного боку, несподіваним, а з іншого — продуманим кроком. Я люблю позитивні зміни і випробування. СТБ вважається одним з каналів, що пропагував найбільш незалежну думку. "1+1" вважався каналом, що заангажований під певні політичні сили. Так і я по молодості думав, але згодом дійшов висновку, що не треба боятися ні цензури, ні будь-яких змін, коли добре знаєш свою справу і маєш чіткі переконання. Саме такий шанс і надала мені доля, коли на каналі "1+1" з'явилася потреба у нових кадрах. Я думав довгенько, але наважився і зараз ні про що не шкодую. Цензура на каналі у межах здорового глузду, але проявитися молодому журналісту, тобто мені, ніхто не за-

важав. Я маю змогу "качати свої м'язи", адже канал, як Ви сказали, — китовий, тобто такий, на який охочих потрапити не мало. Тут треба вже самому визначати поле інтересу. А це людину і зобов'язує, і розвиває. Отже, цей щабель — прекрасний трамплін для професійного росту і як ведучого, і як аналітика. Звідки в мене таке природне й безпосереднє ставлення до людей всіх рангів — не задумувався. Мабуть, просто мене цікавлять люди.

— **Андрію, Ви чоловік зовсім молодий, а молодості притаманні захоплення. Чим захоплюєтесь і як проводите своє дозвілля?**

— О, це прекрасно! Я зараз можу реалізувати свою найбільшу пристрасть. Нарешті збулась моя мрія — я купив машину! А чому так радісно про це говорю, бо найбільше люблю подорожувати Україною. Так, саме тут мрію спочатку об'їздити все, що хотів побачити. Я просто відпочиваю душею, коли потрапляю саме у малі міста України. Люди бідніші, побут гірший, але як цікаво спілкуватися з ними! А визначні пам'ятки архітектури...? Це ж золота скарбниця,

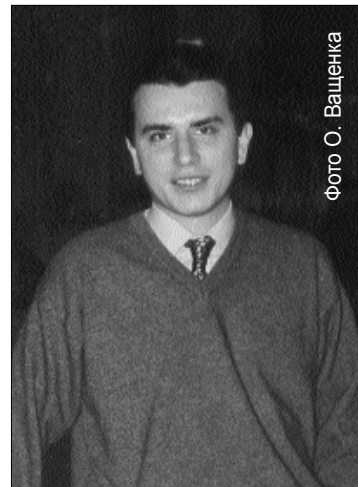

фото О. Ващенко

яку ми ще не відкрили для самих себе повністю. Вражень від поїздок так багато, що колись я поділюся ними і як журналіст, і просто як один з ведучих каналу "1+1", тобто громадянин України Андрій, що носить таке давнє українське і поетичне прізвище. Я відчуваю тепло своєї землі — і це не просто слова, це основа мого Я.

Розмову вела
Леся САМІЙЛЕНКО

ІНТЕРНЕТ-ОГЛЯД

Все ще існує критичний погляд на наявність електронних версій текстів — справді, здається, вони ніколи не зможуть повністю витіснити друковані книжки. Адже книжка в руках, на відміну од монітора, випромінює життєдайну енергію, вона тепла і жива на дотик. Але в умовах, коли держава штучно стримує випуск українськомовної літератури та преси, цінність та доступність WWW-ресурсів залишається високою.

Спроби ентузіастів та організацій "заціфрувати" українську літературну спадщину у віртуальному просторі та створити електронні збірки, на мою думку, тривають не більше 5–6 років. Якщо я помиляюся — нехай мене поправлять.

Зараз, коли ще можна досягнути український Інтернет (під цим поняттям ми розуміємо ті сайти, які мають україномовну навігацію та тексти), можливо і класифікувати та коротко описати деякі ресурси. Через деякий час з причини неминучого бурхливого розвитку рідномовного сегмента Глобальної Мережі — "ростемо ж ми, гей!" — повноти огляду досягти буде неможливо.

Почнемо з класичних і найбільш наповнених текстами бібліотек — адже в Мережі в першу чергу цінується змістовність ресурсу.

Однією з найповніших електронних бібліотек є "Просвіта" <http://www.interneti.net/lib>. Вона має авторський і тематичний каталоги, які включають у себе, крім творів, розміщених власне в бібліотеці, перелік посилань на інші сайти, що містять літературні чи історичні тексти. Представлені також українські думи, казки, легенди, антична та давньоіндійська література. На сайті можуть публікуватися поети-початківці.

Вже класичною для української частки Інтернету стала бібліотека української поезії "Поетика" <http://poetyka.uazone.net> — проект Романа Косаренка та Юрія Мачухи під гаслом "Українцям Всесвіту — невмирущі поетичні скарби на-

ВІТЧИЗНЯНІ ЕЛЕКТРОННІ БІБЛІОТЕКИ

шої мови". Вона має великий авторський каталог та регулярні повідомлення про оновлення на сайті. Збірка охоплює поезію від класичного періоду XVII — XIX ст. до сучасної поезії. Містить і переклади зарубіжних класиків, народні та сучасні пісні.

"Чорна жужелиця" <http://www.geocities.com/doctor-pro2002/> містить багато перекладів Хорхе Луїса Борхеса, цікава наявністю творів "Велике вчення" Конфуція, "Сонячна машина" Володимира Винниченка.

Бібліотека "Нова Доба" <http://newlib.8k.com/> спеціалізується в основному на фантастиці та детективах, хоча тут можна зустріти і твори, присвячені історії.

Величезний ресурс "Чарівний жираф" — хоч і названий електронною бібліотекою української фантастики <http://tech77.hypermart.net/>, але містить і переклади іноземних авторів, серед яких багато місця займають Ернест Хемінгуей, Квінт Гораций Флак, Альбер Камю, Агата Крісті, Франсуаза Саган, Жан Поль Сартр, Роберт Шеклі, Уільям Фолкнер. Оцифровані "Метаморфози" Публія Овідія Назона. Також є кілька описів Володимира Антоновича про українських гетьманів, твори фантаста Олеса Бердника. Всього не перелічити! Тут можна віднайти знамениту концептуальну працю видатного українського геополітика Юрія Липи "Призначення України", а також важливі тексти великого і досі неосягненого Івана Франка "UKRAINA IRREDENT-TA" та "Поэза межами можливого".

До речі, найповніша збірка

Малюнок І. Павчака

мислителя представлена у Науковій бібліотеці Львівського державного університету ім. І. Франка за адресою <http://www.franko.lviv.ua/ifranko/franko.html>. Там представлено збірки поезій, поеми та довідниковий том до зібраних творів у 50 томах Івана Франка. Щоправда, незважаючи на серйозне фінансування проекту американськими організаціями, драматургічні, наукові та публіцистичні праці генія не представлені.

За адресою в <http://www.ji-magazine.lviv.ua> знаходиться бібліотека модерної літератури в часописі "І" — наймогутніший і найповніший україномовний інтелектуальний ресурс Мережі. Містить регулярні випуски журналу, присвячені сучасним та історичним тенденціям. Багато текстів та перекладів Хайдеггера, Гадамера та Марселя від львівського інтелектуала Тараса Возняка.

Великою несподіванкою виявилася недавня поява московського україномовного ресурсу у бібліотеці Мошкова <http://lib.ru/SU/>

UKRAINA/. Довгий час ця збірка містила лише роман Оксани Забужко "Польові дослідження з українського сексу", який був свого часу бестселером, але нині око радіє від споглядання авторського каталогу і творів української письменницької еліти — від класиків до фантастів. Там є і чималі збірки поезій та прози українських авторів. На жаль, традиційно бідними для росіян — начебто їх немає! — є посилання на україномовні ресурси бібліотек — аж 4!

Електронні тексти сайту "Весна" <http://vesna.sammit.kiev.ua/txt/index.html> містять багато зарубіжної та української прози, поезії та фантастики. Представлені наукові праці українських авторів та дешифрація політологічних досліджень. Валентин Соломко є автором ідеї ресурсу та провадить його наповнення.

Електронний "Кобзар" Тараса Шевченка, створений Володимиром Котвичем 15 січня 1999 року, розташований на <http://members.tripod.com/~svitiaz/>.

Ініціатива літературознавця, професора Торонтського універ-

ситету Максима Тарнавського — Електронна бібліотека української літератури (ЕБУЛ) www.utonto.ca/elul. В цьому канадському ресурсі міститься велика кількість української класичної літератури. Бібліотеку відкрито 1 грудня 1999-го появою першого твору — роману "Чесність з собою" Володимира Винниченка. Представлені багато творів Івана Нечуя-Левицького, "Щоденник" Тараса Шевченка та інші твори класиків.

Сторінкою з поетичною назвою "Життя, Смерть і Велети" <http://www.angelfire.com/tn/tysov-ska/> опікується Зайцем Тисовська. Цікава тим, що, крім розміщення літературних творів, займається проведенням літературних конкурсів, зокрема, нині оголошено про третій — "РУКОМЕСЛО".

Невеличку "Бібліотеку української літератури" <http://books.ms.km.ua/>, що містить 53 твори 19 авторів, серед яких акцентовано Гі де Мопасана, створив Валерій Напівкін.

Збірка сучасних авторів є на <http://ukrlit.kma.mk.ua/catalog.htm>. Веб-майстер Вадим Володюк зібрав тут твори сузір'я молодих і відомих авторів, як-от: Івана Андрусяка, Юрка Гудзя, Сергія Жадана, Богдана Жолдака, Віктора Неборака, Павла Вольвача, Володимира Цибулька, Ігоря Римарука, Василя Герасим'юка та інших.

"Бібліотека кошового писаря" <http://pysar.tripod.com>, яку підтримує Роман Бріскін, має пристойне зібрання творів від Богдана-Ігоря Антонича до Володимира Ярошенка.

"Українська бібліотечка" Сергія Синила <http://library.org.ua> містить класику прози та поезії. До визнання автора: "Я за допомогою сканера перекладаю книжки в електронну форму. Ця справа досить важка і займає багато часу", — можуть приєднатися багато ентузіастів Інтернету.

Микола ВЛАДЗІМІРСЬКИЙ, засновник сайту в Інтернеті "Українське життя Севастополя"

НАШ РЕЙД

ЧЕРВОНОГРАДСЬКИЙ ОСЕРЕДОК «ПРОСВІТИ»

засновано 1988 р. Він одразу поринув у вир боротьби за національне відродження. Товариство стало ініціатором відновлення могили Січових Стрільців, зруйнованої загарбниками, брало участь у відновленні інших пам'яток нашої історії, займалося висвітленням матеріалів з історії визвольних змагань, особливо про 10-річну героїчну боротьбу УПА, брало активну участь у всіх громадських акціях, котрі сприяли нашому національному відродженню, утвердженню української державності на Львівщині, Тернопільщині і Волині.

Гордістю нашого товариства є хор, заснований восени 1989 р., котрий існує по сьогоднішній день — це, мабуть, один з небагатьох просвітанських хорів в Україні, котрий пройшов усі випробування новітніх часів і з кожним роком удосконалював свою виконавську майстерність. Чисельність хору стабільна — 55-60 чоловік, хор аматорський, існує на пожертви національно свідомих громадян міста, має солідну підтримку міської влади, громадських та політичних організацій міста. В репертуарі хору близько 150 творів. Це народні, стрілецькі та повстанські пісні, класичні твори, колядки та щедрівки, літургія св. І. Золотоуста, багато духовних творів, гімн товариства «Просвіта».

Географія наших поїздок розмаїта: Тернопільщина, Луцьк, Ковель, Новомильськ, Володимир-Волинський, Новоград-Волинський, Берестечко, Київ, Канів, Звенигород, Самбірщина, Радехівщина тощо. Цілим складом хору були двічі у Польщі, двічі в Красноармійську і Димитрові (Донецька обл.), де знайшли хороших людей, з якими дружно по сьогодні. Побували у Фастові, а в січні 1994 року вперше колядували біля ялинки на Хрещатику, дали

концерт колядок у Будинку вчителя і Будинку кіно, на території Печерської лаври, в церкві Св. Миколая на Аскольдовій могилі, в Покровській церкві. В 1995 році наш хор взяв участь у хресному ході від св. Софії до пам'ятника Магдебурзькому праву, де після виступу св. Патріарха Філарета мали честь відкрити концертну програму духовними творами. Там же дали концерт агітаційного напрямку, дозволили собі заспівати в Києві «Не пора, не пора москалеві й ляхові служити», що було прийнято на біс.

Від 1994 року хор веде п. О. Бабська — прекрасний спеціаліст, фанатик у творчій роботі, національно свідомою людиною.

Крім розвитку концертної діяльності товариство бере організаційну і фінансову участь в численних заходах національно-демократичного спрямування. Зокрема виділяло певні суми на трансляцію І сесії Верховної Ради, на міський пам'ятник Т. Шевченкові, на допомогу героям-чеченцям, на організацію екскурсій, на підтримку нашої національної преси. Двічі приймали у себе дітей із Донеччини на Різдвяні свята, що сприяло дружнім стосункам між

Червоноградом і Красноармійськом. Туди ж висилаємо для бібліотек українські книжки, а також вислали 250 підручників українською мовою.

Товариство разом з хором і далі бере активну участь у громадському житті міста, активно працювали на виборах 2002 р. на підтримку блоку «Наша Україна».

Умови в нас хороші. Стосунки з місцевою владою нормальні, контакти тісні, маємо солідну, як на сьогодні, фінансову підтримку. Працюємо дружно з міською газетою «Новини Прибужжя» і місцевим радіо — відмови від них ніколи не буває. Віримо, що наша праця сприяла і сприятиме скорішому відродженню нашої нації, її єднанню і вступові в Європейську спільноту.

М. БЕРЕЗОВСЬКИЙ,
м. Червоноград,
Львівської обл.

•

КРИК ДУШІ

ДОСИТЬ

До редактора Горлівського радіо Т. Косової звернулися з письмовою заявою члени Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка з вимогою 50% передачі вести українською мовою згідно з ліцензією. Але це шовіністичне радіо знаходиться під захистом промосковської влади, тому наші вимоги вони ігнорують.

У цьому році з'явилася в ефірі нова передача під назвою «Валентина». Її творці нахабно перекривають передачі з Києва і бельокчуть по-московськи. Навіть не стало передачі такого патріота України, як професор А. Погрібний.

Усе віддали «наші» президенти нашим ворогам: Чорноморський флот, інформаційний простір, газотранспортну систему. І продовжують втягувати нас у московське рабство на винищення.

• **Василь СЕНЧИЛО,** м. Горлівка

НА МІСЦЯХ

ПРАВДА НАВИВОРІТ

Редакція отримала лист за підписом Архієпископа Дніпропетровського і Криворізького Адріана, в якому висловлено здивування і невдоволення з приводу перевертання в газетах «Сьогодні» і «Лица» фактів злочинної діяльності священників Московського патріархату Закарпатської області. Зокрема, у зазначених газетах, без жодних пояснень, вміщено знімок священника Московського патріархату, який є одним із членів організованої злочинної групи, сфотографованого на тлі календаря Київського патріархату із зображенням Патріарха УПЦ КП Філарета.

Спархіяльне управління УПЦ КП просить надрукувати точну інформацію про цей факт, щоб тінь злочинної діяльності УПЦ КП не падала на інші Православні Церкви в Україні.

• **Інф.**

ВІДЛУННЯ ТЕМИ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ У СЛАВУТИЧІ

Організаторами свята писемності і мови була місцева «Просвіта» (голова Валентина Парубець) та Будинки дитячої творчості (директор Наталя Клименко). Славутицький будинок дитячої творчості вітав гостей активним рухом і галасом його маленьких господарів.

Інакше не могло й бути, бо, виявляється, з 25 тисяч мешканців Славутича 9,5 — діти! У фойє розмістилася виставка книг і документів, датованих аж трьома різними століттями. Тут-таки працював книжковий кіоск, ініціатором його створення у Славутичі є інженер ЧАЕС і просвітянин Микола Косенко. Гості вечора мали змогу ознайомитися з творами української класики й сучасних авторів, виданих нещодавно, — і придбати!

З чудовою програмою на вечорі виступили дитячі фольклорні колективи, лунали пісні, сяяло в танку українське національне вбрання. Гість із Чернігова кобзар Василь Нечеподарував славутичанам кілька дум і балад у власному виконанні. Юні славутицькі літератори читали свої поетичні твори рідною мовою.

З вітальним словом до земляків і гостей звернувся мер Славутича Володимир Удовиченко. Міський голова, зокрема, пообіцяв організувати видання творів молодих

славутичан окремою книжкою. Голова чернігівської «Просвіти» Василь Чепурний подякував Славутичу й тутешнім просвітянам за чудове свято.

• **Олександр СУПРОНЮК,**
м. Чернігів

• **Олександр СУПРОНЮК,**
м. Чернігів

ЖУРНАЛІСТСЬКА ПРЕМІЯ

В Ужгородському національному університеті засновано журналістську премію імені Баби́дорича. А. Баби́дорич працював 54 роки помічником у одній газеті «Закарпатська Правда», яка свого часу, єдина на Україні, видавалася шість разів на тиждень. Студенту 4 курсу Ужгородського національного університету Павлу Білецькому на цього-річних святкових зборах пам'яті журналіста Баби́дорича вручено першу іменну премію. Відтепер її вручатимуть щороку в листопаді молодим журналістам та авторам найцікавіших публіцистичних матеріалів, які проявили майстерність, оригінальність думки у надрукованому газетному чи журнальному матеріалі, займалися діяльністю журналіста віддаючи і чесно, як сам А. Баби́дорич.

• **Олеся ТИМАР,**
студентка відділення

ДІАСПОРА

У ВОЄВОДИНІ СВЯТО

У Синьому залі мерії міста Новий Сад, столиці Автономного Краю Воєводини, відбулися збори філії Товариства української мови, літератури і культури «Просвіта» та Українського культурно-мистецького товариства «Кобзар». На зборах обговорювалася робота філії за період від її заснування 18 березня 2001 р.

Від вересня цього року проводяться факультативні уроки рідної мови з елементами національної культури у початкових школах ім. Дьордя Натошевича у Новому Саді та ім. Іве Андрича у селі Будісава біля Нового Саду. Діти українського походження (та й не тільки українського) мають нагоду вивчати українську мову, двічі на тиждень почути про історію народу, етнографію, вивчають пісні тощо. Сукупно, з огляду на самі початки вивчення української мови у школах з'явилася 22 дітей, а реалії вказують, що дітей шкільного віку українського походження є принаймні вдвічі більше.

Філія у звітному періоді також організувала і перший розважальний вечір українців Нового Саду — Український бал, на котрому було близько 250 гостей з усіх кутків Воєводини, та з Боснії і Хорватії, а надалі очікується, що цей бал стане центральним не тільки для українців Югославії, але й для цієї частини Європи. Крім згаданих цікавих подій новосадська філія Товариства «Просвіта» була і співорганізатором та учасником таких заходів як «Дні української культури у Воєводині», «Дні Тараса Шевченка», святкування Дня Незалежності України у Новому Саді, приймали Державний ансамбль народних танців «Ятрань» з Кіровограду, який взяв участь у великому концерті в Сербському народному театрі.

Новосадська філія Товариства «Просвіта» на зборах обрала п'ять кандидатів-електорів до Сукупщини Української національної ради.

ТАНЦІ ДО РАНКУ

У Сремській Митровиці (Воєводина) у Великому залі готелю «Сірміум» відбувся традиційний Вечір української музики — «Український Бал», який щороку в цьому осередку відбувається перед Різдвяним постом. На бал прибули українці з усіх осередків у Воєводині, а саме з Кули, Вербасу, Нового Саду, Інджії, а також гостями були і українці з Принявора та Бані Луки у Боснії. У короткій культурній програмі участь брали танцюристи Культурно-просвітнього товариства ім. Тараса Шевченка з танцями гопак і «гуцулка», Олександра М. Ляхович на флейті зіграла декілька українських народних мелодій. Присутні були представниками Посольства України з Белграда: Анна Тертична — аташе з культури та Роман Мельниченко — віце-консул, а також священники українських греко-католицьких парафій отці Петро Дутка та Стефан Пітка, Марія Стефанюк — голова КОТ ім. Тараса Шевченка з Принявора у Боснії та Мирослав Гочак — секретар Товариства «Просвіта».

Увесь час гостей розважав вокально-інструментальний ансамбль «Кашкет бенд» з м. Кула з репертуаром українських народних пісень і танців. Організовано традиційну лотерею «Танець серця».

Бал як почався, так і закінчився — у гарному настрої, а велика частина гостей, за українським звичаєм дочекалася самого ранку

•

У БІЙ ІДУТЬ ЛИШЕ ДУРНИКИ?!

Все частіше можна прочитати в пресі статті, в котрих нашу кінопродукцію аргументовано піддають різкій критиці. Давно склалося враження, що кінематограф ось-ось скотиться у прірву. І за законами діалектики повинно початися якесь життя. А воно все не починається...

У тактиці однієї з релігійних філософій древнього Сходу, Адверзі, був такий спосіб знищення зла — дати виродку зрости до повного потворства, щоби потім знищити його

Візьмем для прикладу статтю О. Вергеліса в "Київських відомостях" за 9.09.2002 року "Атака клонів або в бій ідуть одні "старіки", виділимо найважливіше, поставимо цитати поряд (так виглядатиме більш виразно) і подивимось, чи далеко ще до бажаного максимуму.

"Це навіть не сироп, а дешевий прокислий "Кагор"

(Про фільм О. Бійми "Прощання з Каїром")

"...загнав у юрту Чингісхана. І викликав цим гомеричний регіт навіть у не продвинутої публіки".

(Про фільм В.Савельєва "Таємниці Чингісхана")

"Більш затуляти "несвятість" важко уявити".

(Про фільм В. Криштофовича "Під дахами великого міста")

"Навіть, якщо цю роль режисерів виділили персональну камеру Фелліні, арендовану нашим Мінікультом в Італії, толку не буде ніякого".

"Про режисера Н. Засєєва-Руденка)

Можна наводити приклади і з інших статей, але оцінки не зміняться. Зараз важливо розібратися у "кіношній" ситуації. Задамо собі запитання, котрий із названих чи не названих провалів можна було передбачити. Ніякий. Тому, що це нікого не цікавить. Скажіть-но будь ласка, хіба О. Бійма своїми останніми опусами не довів, що йому не можна знімати, що слід зупинитися, оглянутися? Він багато обіцяв своїми першими роботами. І хто би витримав на його місці, знімаючи без перерви десятки років? Якщо братів Кличків змусити виступати на ринзі щодня, що від них залишиться через півроку? Умови наших знімальних майданчиків вимагають більшої віддачі, ніж ринг. А що вже говорити про таких наших "метрів" як Засєєв-Руденко та Савельєв? Хіба не у безвихідь загнали Засєєва, коли дали "добро" на зйомку "Чорної ради"? Культова українська річ, приваба котрої, за словами Шевченка, у "хмарній енергії мови і музики її пісень"... Чи міг це відчувати режисер, котрий не знає української мови, себто не міг навіть прочитати П. Куліша? Чи міг діткнутися потаємних струн ментальності українця, проникнути у психологію, апіорі не маючи можливості? Адже це видно у всіх його "шедеврах". Серйозні теми — "Зброя Зевса" і "Постріл у гро-

бу" виглядали пародіями...

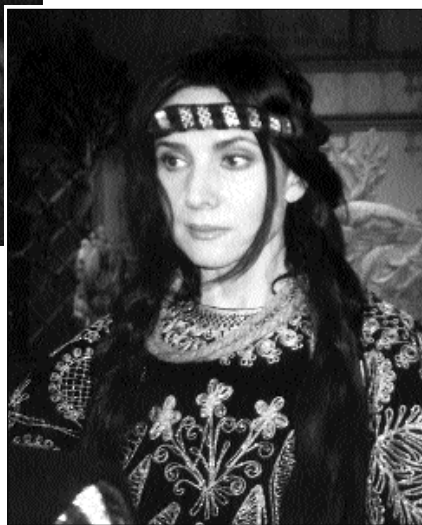
Те ж саме і з "Таємницями Чингісхана". Тільки дурень може сподіватися, що, вклавши розумні східні думки в уста персонажів, автоматично витворить драматургію. До речі, до чого тут Схід? Чого це Чингісхан, безжалюгідний руйнівник Руси, заслужив на нашу увагу? Викидати державні кошти на його увічнення... На щастя, нічого не вийшло! Але ж замислювалось щось зовсім інше. Згадаймо, як у фільмі знаменитого Є. Кавалеровича "Фараон" на височезному художньому рівні розкривалися таємні гвинтики механізму влади. Загальні для всіх часів. Але ж це у Кавалеровича! А у Савельєва немає таємниць. Він примітивний, мов лопати. Погляньте на екранного Чингісхана. Яку збоченську уяву треба мати, аби повірити, що Чингісхан вимордований смертельною хворобою, доживає останні хвилини! Він так і прискає здоров'ям, дай Бог актору Б. Ступці прожити сто років з таким самопочуттям. Здавалося, що "живий труп" ось-ось зірветься з ліжка й почне гвалтувати гарем. Чесно кажучи, я цілком серйозно сприймав хворобу хана, як хитрість і облуду. Так би мовити, для перевірки підданих "на

променем світла.

Якщо погодитися з такою філософією (а що робити?) і повірити критикам, то, як це не парадоксально, глядачам можна тішитися. Потворство дійшло до крайньої межі. Та чи наступить у зв'язку з цим кінець? Чи можна помітити в тенденціях руху нашого кінопроцесу крупинку надії, як доказ істинної сили світла?

знімають тільки тоді, коли "1" мав скажений успіх. А тут і "не пахне". Фільм розрахований на вузький прошарок бритоголових дівиць та хлопаків з косичками.

Не набагато кращий комедійний сценарій "Подарунок долі" М. Олексенка. Це історія про те, як київський падлюка, п'яниця і картьяр поїхав зі своєю не менш падлючою подругою Іриком у Чехію по спадок. Там виявилось, що усе майно двоюрідна бабулька залишила собачці Каті. Гоп-компанія намагається "прикінчити" нещасну тваринку. Її чинить опір чеська

Кадри з фільму В. Савельєва "Таємниці

вшивості". Я чекав драматургії. Даремно... "Немає життя. Щось мертвонароджене" ("Київські відомості", 9.09.2002). Чи може це рік такий неуспішний, а до того були тільки шедеври? Давайте подивимось... Відомо, що експеримент, пошук кіномови — рушій прогресу кіно. Експериментаторам "поторала" сама Ганна Павлівна Чміль, заст. Держсекретаря Мінікульту. На жаль, не допомогло. Хіба що тільки з Кірою Муратовою, а у випадку з молодими — суцільний провал. Це і "Шум вітру" С. Маслобойщикова, і короткий метр "Хроніки від Фортінбраса" Оксани Чепелик, і "Дві Юлії" А. Дем'яненко, де мужик "парується" з квіткою і на цьому ліпиться весь сюжет фільму. І щось таке із назвою "Всім спа-

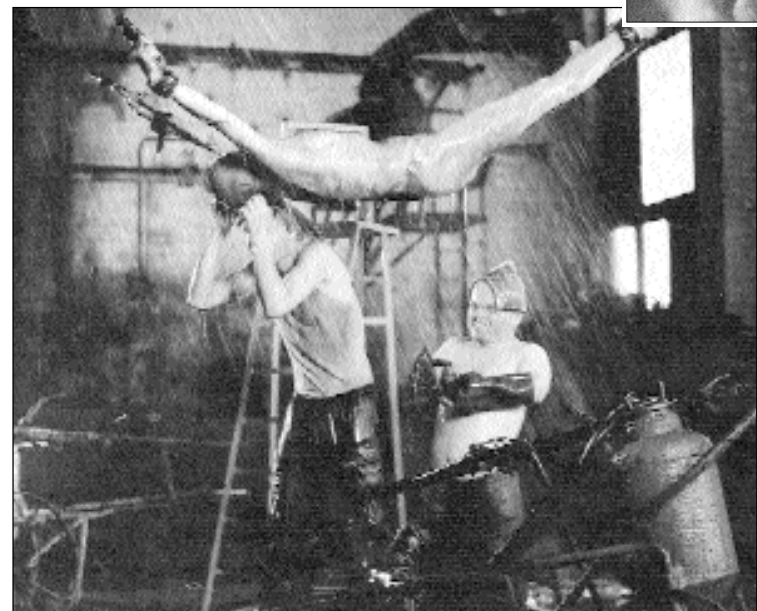

Кадри з фільму О. Чепелик "Хроніки від Фортінбраса"

сибі" Д.Томашпольського, в якому дівуля на ім'я Антенна висовується то з раковини, то з унітазу і лепече якусь "ахінею".

Михайла Белікова з великою натяжкою можна назвати молодим. Проте він кидається в бій як молодий. Іде на експеримент, котрий, схоже, сам не може до кінця второпати. У його "Святому сімействі" головну жіночу роль грають дві нічим не схожі одна на одну актриси. Розгромні рецензії...

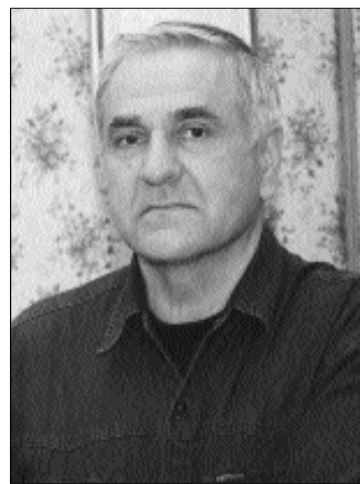
Катма шедеврів. А майбутнє... Яким буде для глядача? На 2003 рік заплановано продовження "Всім спасибі". Це потворство називатиметься "У наступний вікторок, або всім спасибі-2". Передбачається з апокаліптичним відтінком. У всьому світі фільм "2"

прислуга бабусі. Коли тварина опиняється в руках одного з подонків, він у неї мало не закохується... Було б смішно, якби було смішно...

Сценарій Андрія Жолдака "Корова". Сюжет "шедевра": три сестри і брат-ідіот після смерті матері залишаються "на бобах". Незрозуміло, чому. Дорослі ж люди... Їм спадає на думку ідея: вкрасти корову. Убивши древнього маразматичного пастуха, женуть корову до своєї п'ятиповерхової "хрущовки", везуть ліфтом. І тільки у двокімнатній своїй квартирі усвідомлюють, що не знають, що ж далі робити. Доїти не вміють. Корова реве, обгиджує паркет. Виникає нова не менш геніальна ідея: зарізати худобинку, а м'ясо продати. Ріжуть довго й криво. Кров просякла до найнижчого поверху. Там "мачо" протягом фільму вправляється в ліжку. Побачивши кров, вирішив, що його чергова подружка цнотливиця. Інша — матуся, побачила кров на трусиках п'ятнадцятилітньої дочки. Вирішила, що та втратила цноту, "метелить" її. Врешті-решт одну сестру відвозять до міліції, іншу в лікарню, а третя, немовби нічого не сталося, виходить на вулицю. З валізою в руках щезає у невідомому напрямку. Комедія? Притча? В народі кажуть простіше: маячня. На цей "кіноприкол" три мільйони гривень! Один від Мінікульту, решту витрусить з гаманця славновісний Фонд розвитку культури.

Існує серйозне вивчення кінематографу від "Броненосця "Потьомкіна" до "Покаяння". В уяві глядача виникає хронологія досягнень радянського кіно. А тепер проведемо віртуальну лінію від "Землі" та "Щорса" до "Чорної ради" та "Корови"... Стає зрозуміло, що скільки не дай грошей — все на вітер. Або й гірше: на дискредитацію української теми, на тиражування халтури, на підтримку шарлатанства. Така ось генеральна лінія нашого "кінопрогресу". Хто її

Юрій Ляшенко

проводить?... Таємниця. Що, наприклад, може стояти за запуском "Корови"? Сценарій помістився на 20 сторінках. У той час, як сценарій повнометражного фільму займає десь сторінок 60-70. Я не полінувався і прометрував. Вийшло 1000 корисних метрів при нормі 2500. Нехай Жолдак, без всякої необхідності, розтягне фільм ще на 500 метрів. Все одно на 1000 метрів менше за норму. Який кошторис такого фільму? Професійний режисер спокійно вкладається у 350 тисяч гривень. Непрофесійний, як Жолдак, у півмільйона. Куди подінуться решта 2,5? Невідомо. Схожа фінансова ситуація і з "Таємницями Чингісхана". Можна було легко зняти три такі фільми. Проте "найприкольніше" те, що режисеру "Чингісхана" Савельєву присвоїли звання народний артист України. Якщо режисеру, в момент його чергового або й найбільшого провалу, віддають честь... Це вже не конфуз. Як сказав би Володимир Ільїч, маємо "безмежжя цинізму і шкідництва".

ІДЕ УСВІДОМЛЕНИЙ ЦІЛЬОВИЙ ПРОТИПРИРОДНИЙ ВІДБІР.

Відбір не за віком, як думає Вергіліс, а за талантом. Себто, за його відсутністю. Чую незадоволений шепіт: "А як же успіх, міжнародні нагороди...". Відповідаю. По-перше, багато успіхів сумнівних, дутих, по-друге, і у шкідників бувають невдачі. Сам отримував призи, знаю... У 1994 році я екранував роман В. Винниченка "Записки курносого Мефістофеля". В цьому ж році був 3-й МКФ словянських народів "Золотий витязь". Директор фестивалю Н. Бурляев тиждень переглядав наші фільми для відбору на конкурс. Мій навіть не показали. Випадково прем'єра "Мефістофеля..." була в день від'їзду Н. Бурляєва. Йому до поїзду не було куди подітися. Він пішов дивитися мій фільм. Так я потрапив на фестиваль і отримав один з трьох головних призів — "Бронзового витязя". Проте чиновникам на це було "наплювати", ходу фільму не було.

Хтось може подумати, що критичний тон моєї статті зумовлений моєю особистою образою. Ні в якому разі! Ніяких претензій до режисерів і до сценаристів у мене немає. Проповідаю принцип: "Не стріляйте у музикантів, вони грають, як можуть!" Я звернув увагу на неспіх тільки з однією метою: розібратися у причинах, зрозуміти закономірність. Переконався в єдиному: якщо та ж "державна" політика буде проводитися тими ж чиновниками, то в кіно може скластися ситуація, коли в бій підуть... читайте назву статті.

Юрій ЛЯШЕНКО,
кінорежисер

РОЗДУМИ ГЛЯДАЧА

Які ж бо ми, люди, — дивні істоти. Охоче дозволяємо себе дурити, нерідко забуваємо для чого, власне, Бог дав нам розум; носимось зі своїм атавізмом у вигляді стадного почуття...

Ці та багато інших думок виникли у мене після перегляду фільму Ю. Ілленка "Молитва за гетьмана Мазепу", який, ще до масового перегляду, встиг набутися слави "скандального". Тому (з розмов) частина глядачів ішла на таку собі "полуничку", наслукавшись про "круту еротичку" (ба навіть порнографію), "море крові" та "збочення Петра І". Інші, "обвішані" критичним вантажем, а відтак упереджені, прагнули утвердитися в апriorі негативній оцінці картини, зокрема в "паплюженні образу Мазепи". Були й ті, хто хотів розібратися, але "нічого не зрозуміли через брак знань". (Для цієї категорії, враховуючи й зарубіжних глядачів, може б, варто було дати на початку, бодай пунктирно, виклад історичних фактів, на тлі яких розгортаються події у фільмі).

Скажемо відверто: всі перелічені "негативи", на перший погляд мали місце, але чи мав автор задум (скажімо, заради епатажу) викривити історію і очорнити образ гетьмана? Поміркуймо.

Назва фільму, в якій фігурує прізвище відомої історичної особи, налаштовувала на жанр біографічного кіно, ну, принаймні історичної драми або ж на те й інше разом. Але перші ж кадри перевернули все з ніг на голову (а, може, й на серце), обіцяючи напружений перегляд філософської притчі: карта Європи (намальована, буцімто, Мазепою) у вигляді оголеної жінки, де Україна займає причинне (!) місце (чи не правда — ласий шматок для державницьких зазіхань); розлючений зрадою свого улюбленця Петро І, який у шизофренічно-істеричному припадку гвалтує солдата, уявляючи його Мазепою; а ще — підкреслена театральність дійства з усіма його атрибутами — яскравими костюмами, гримом, декораціями, гротесковими прийомами гри і безліч інших незвичних режисерських прийомів. Все це примушувало мозок гарячково шукати метафор, алегорій, підтексту, словом, усього того, що притаманне поетичному кіно Юрія Ілленка. Саме така складна, активна (а не пасивно-споглядальна, як в останні роки перед телевізором) форма спілкування з екраном налаштовувала на пошуки глибинного, філософського задуму автора, який зовні закамфлюваний під фарс.

И одразу стає зрозумілою метафора з картою (й, почасти, з Петром) : Україну "гвалтували" її чисельні недруги впродовж всієї історії, як не боляче це усвідомлювати.

А перемальовування на замовлення портретів гетьмана сприймається як корегування української історії на догоду певним політичним колам.

Зрозуміло, чому Мазепу грають три актори, абсолютно не схожі між собою (так само, як і прижиттєві портрети, які не є тотожними

гетьманові). Бо ж вони позначають не лише вікові зміни Мазепи, а, насамперед, його багатолітність, окремі прояви його натури (романтизм, хитрість, мужність, політичну спритність тощо). Багатолітність підсилюється ще й трьома золоченими масками, що ними маніюють у фільмі всі Мазепи.

Зрозуміло також, чому Карл XII розмовляє українською (на відміну од російськомовного Петра та його почту). Бо ж загальновідоме

МОЛИТВА ЗА ГЕТЬМАНА МАЗЕПУ

зневажливе ставлення до української мови російських можновладців, які у фільмі відверто з неї знуцаються. Шведський король виявився більш шанобливим, як шанобливим є ставлення до України інших держав. У фільмі Карл не лише спільник у війні, а й побратим (нехай і примарний).

І вже не дивує яскравий чудернацький одяг персонажів, який, з погляду присіпного історика, зовсім не відповідає тій добі. Бо ж костюми нагадують вбрання епохи європейського бароко, що відзначалося помурою ошатності "бенкету під час чуми" (чи не на такому ж бенкеті присутні всі ми?). Пишна атрибутика наштовхнула на ще одну паралель — саме Мазепа став батьком бароко, тільки українського...

Годі шукати у картині одну сюжетну лінію. Фільм видається своєрідним колажем з багатьох, даючи змогу глядачеві зібрати свій колаж відповідно до власних уподобань (приміром, стосунки Мазепи з українською старшиною, Любою, Василем і Мотрею Кочубеями, смертю; вшанування і прокляття гетьмана тощо). Адже художні засоби Ілленка настільки геніально-своєрідні і насичені, що кожен епізод має кілька метафоричних пластів. З мозаїки цих епізодів складається панно офіційної та неофіційної, знаної та незнаної історії України, а також її головних і другорядних дійових осіб.

Офіційна — виливається у зовнішнє дійство, у факти, що відомі зі шкільних підручників: "Велика Руїна", що знищила всі політичні та культурні здобутки українського народу; розкол на дві частини; блискавичні зміни лідерів; "підступність" Мазе-

пи, стосунки з Петром і з Карлом XII...

Неофіційна — у відтворенні тогочасної політичної кухні, де, окрім беззаперечного героїзму, лицарського духу козацтва існували ще й підступність і зрада, які стали пересічними стравами українського меню; де козацька верхівка не лише чубилася за владу, а й при нагоді піддавала один одного тортурам чи й стинала голови; де заручниками політичних ігор ставали тися-

сінки. Не всім по зубам ця скринька, лише могутній політичний особі, бо інших вона залишає без голови.

Ще один пласт — філософія гетьмана, яка є філософією смерті. Невипадково раз у раз на екрані з'являється ця "красуня" у фаті, яка підносить йому гетьманську булаву чи перетворюється на пристрасну коханку. Звільнення від страшного тягара життя, в якому було стільки смертей з його вини, — то для Мазепи найвище бажання і найбільша насолода, яку можна ототожнити хіба що з сексуальною. Саме позолочені маски, з якими не розлучається гетьман, в давнину вважалися посмертними. Але, закриваючи собі, як покійнику, очі, гетьман знову дурить, грає (те, що він нерідко вдавав із себе умираючого, — зафіксований історичний факт). Він просто не може вмерти. Тому не раз і перетинає екран дивний вершник на білому коні — голий, зі зв'язаними руками, обліплений пір'ям (так карали колись перелюбів, і такий факт був у біографії Мазепи). У Іллен-

ка він набуває сили узагальнення: душі беззешче-ного Мазепи, якого піддали анафемі, немає спокою на цій землі. Ця тема переходить у картині і в радянський час, коли маршал під час війни знищує всі документи і портрети Мазепи зі "схронки Пандори", знайденої в могилі гетьмана. Немає паперів — немає людини, немає історичної правди.

Більшість вчинків Мазепи у картині не викликає позитивних емоцій. Але кров текла з рук чи не всіх відомих політичних осіб, в тому числі українських. І все ж вони залишалися в історії як народні герої або реформатори. Чому ж Мазепі випало бути проклятим не лише церквою, а й своїм народом? Можливо, тому, що він був мудрішим, хитрішим, далекогляднішим за своїх сучасників, а отже був приречений на нерозуміння. Задля досягнення своєї мети він грав людьми, як маріонетками у вертепі, й тим не менше ніхто не міг встояти перед магією Мазепиного чару (про це свідчили

Або:
"Доборолась Україна
До самого краю.
Гірше ляха свої діти
Її розпинають..."

(Краще згадати весь вірш "І мертвим, і живим...")
Саме в неофіційній, прихованій довгий час історії автор розкриває пласт за пластом образ Мазепи — риси характеру, вчинки, філософію. Приміром, скритність, хитрість (нині вони зветься дипломатією). Згадаймо маски, а ще чудернацьку невеличку скриньку (яку називають "схронкою Пандори"). Відоме вмістилище усіляких нещастя тут має ще одне призначення: одягнувши її на голову, Мазепа приховує своє справжнє обличчя, свої наміри. Звідти, через шпаринку спостерігає, оцінює, робить

як його закляті вороги, так і його прихильники). Хіба таке прощається?

Відтворивши негативні риси гетьмана, автор, на щастя, уникнув спокуси натомість вкрити образ Мазепи товстим шаром бронзи, (згідно з новітнім трактуванням). Ілленко подає нам власне бачення цього образу в контексті нескорогованої, неприлизованої історії, вистраждавши це право майже тридцятирічною роботою над темою, скрупульозним вивченням архівних матеріалів, а відтак — митецьким переосмисленням подій і впливу на їхній хід окремої особи...

То ж який він, Мазепа, у трактуванні Ілленка? Жорстокий тиран, темна особа, властолюбець, розпусник, лукавий, брехливий, підступний і підлий маніпулятор людськими долями чи мудрий і далекоглядний політик, який мав могутній на той час інтелект, володів кількома мовами і був знаний у Європі, духовний учень Макіавеллі, меценат, тонкий лірик, людина із зболеним за долю батьківщини серцем?

ланцюг нещастя і горя — від доносу на Мазепу до страшної флотилії з мертвих батуринців... Отака вона, роль випадку, помилки і особистості в історії.

Можна було б поміркувати над чисельними алегоріями в сцені Полтавської битви, де Мазепа за пишним столом (знову "бенкет під час чуми") пояснює Петру причини своєї зради — утиски України...

Можна було б детально розібрати гру акторів, а надто — геніальне виконання Богданом Ступкою ролі Мазепи. Саме він став найкращим провідником ідеї автора про поляризованість натури гетьмана. Саме в його очах стоїть невимовний сум, біль, страждання, які примушують глядача відкривати для себе позитивний пласт в образі Мазепи...

Але все це краще побачити. А щоб зрозуміти складну стилістику фільму, треба читати історію України, не пропустивши "ані титли, ніже тії коми". І ще — розбудити сонний розум і навчитися сприймати Езопову мову. Тоді відчуєш справжню насолоду від забутого делікатесу, яким є українське поетичне кіно. Картину навіть немає з чим порівняти. Хіба що з Ілленковим-таки "Вечором напередодні Івана Купала" — за історичним, смисловим навантаженням, з "8 1/2" Фелліні — за філософічністю, з "Кольором гранату" Параджанова — за образністю. Але Ілленко пішов далі, створивши тільки йому притаманними засобами трагедію (рівня давньогрецької) Особи і Країни, у їхньому взаємозв'язку і взаємовпливі. Треба бути дуже відчайдушним, аби не побоятися вивернути стільки бруду, і треба бути справжнім митцем, щоб змусити працювати цей негатив на народження високих роздумів.

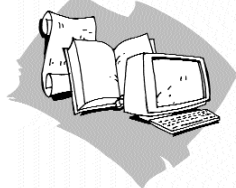
Україна може пишати: вона стала батьківщиною геніального фільму, який по достоїнству буде оцінений, мабуть, нескоро — надто багато для цього потрібно чинників. Ця "криниця для спраглих" живить мозок і душу, викликаючи бажання подивитися фільм ще не один раз, аби знайти цікаву метафору чи авторську думку. А надто — нагадати собі просту істину — без коріння немає крони. Без знання своєї історії, якою б трагічною і неприємною вона не була, без врахування помилок, які скоїли наші предки, без поваги, любові й прощення — не може бути поступу і майбутнього...

...А зрештою, чому "молитва"?

Зазвичай спочатку сповідаються, згадуючи попереднє життя і свої гріхи. Далі йде каяття і відпущення гріхів... Ілленко рве серце страшним парадоксом: пророки, яких, звісно, немає у власній вітчизні, можуть бути зі скривавленими руками, бо нерідко змушені виступати маріонетками долі на кону історії...

Автор не молиться, він своїм фільмом спонукає до цього нас.

Тож помолімося за грішну і високу душу гетьмана Мазепи. Триста років тому він прагнув здобути для нас незалежність, якій ми, його нащадки, не можемо сьогодні дати ради...

ЗІ ЩОДЕННИКА ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Закінчення. Поч. на с. 1

над почуттями заздощів чи літературної меншовартості, це охоче робить сама письменницька братія, ті її "особливо сміливі" представники, які нині не мають претензій до В. Щербиського чи П. Симоненка, але мають їх до Б. Олійника чи І. Драча... Настійне, начебто, бажання бачити українську книжку серед масової літератури (і це — на тлі статистики, що свідчить: на одну українську душу не припадає й однієї української книжки!) поволи, але на наших з вами очах, шановні читачі, витворює — звичайно ж, з допомогою ЗМІ — образ **масового** письменника, який, начебто, тільки нам і потрібен. **Масовий** письменник, як та гоголівська пані, має бути "приятним во всех отношениях" і доступним, як стюардеса з пісні Висоцького. Масова книга є частиною маскультури, а письменник — не виразником, а подразником відчуттів споживача друкованого товару. Гарячі прихильники створення "національної маскультури" рано чи пізно стають такими собі маркітантами та маркітантками при війні, оголошеній національній книзі, українській мові, авторитету письменника — "апостола правди й науки", врешті, просто читанню книги української...

"ХТО Ж ВОЛЮ ДАСТЬ, ЯК НЕ ВЗЯЛИ САМІ?!"

Дозволю собі нагадати вам, дорогі читачі, що це моя приватна думка. І висловлюю її тут тому, що разом з вами шукаю відповіді на далеко не риторичне запитання: чи прочитали ми Ліну Костенко?

У 1987 році історичний роман у віршах "Маруся Чурай" був відзначений Шевченківською премією, і це була саме та нагорода, саме тому творів, який став народним від народу, воістину — шевченківським — і за звучанням, і за масовістю прочитання, в сенсі засвоєння письменницького одкровення.

Бо що є рідкісний талант Ліни Костенко, як не Господнє послання народові?! Інша справа, чи здатні ми сьогодні прочитати те, що нам адресують слово і музика, пензель та інтеграл, якщо виразниками "народних дум" стали шлягерні співаки.

У 1999 році вийшов у світ роман "Берестечко". В астрології я абсолютно не розуміюсь, але оці дванадцять років, що пролягли між романами та неабияк змінили реальності життя України, народженої під знаком Тільця, що вже першу фразу, якою починається монолог Богдана Хмельницького, — починається роман "Берестечко", сприймаю як прогностичну ситуацію, що зробила Україну недодержавою:

Народе вільний, аж тепер ти — віль.

Моя поразка зветься Берестечком.

Читачі, певно здогадалися, до

чого я веду: "Маруся Чурай" та "Берестечко" об'єднані спільним часом. XVII сторіччя, як ніяка інша історична епоха, пояснює наші сьогоднішні часи, коли:

От ми такі і є в очах всієї Європи — козацко, чернь, поспільство для ярма.

Ізгої, бидло, мужики і хлопи, в яких для світу речників нема, коли:

Чужі та прийшли, вже тут укорінені,

та ще й своїх причаєне кубло так вирипали двері Украй-

ЧИ ПРОЧИТАЛИ МИ ЛІНУ КОСТЕНКО?..

ни — аж холодом з Європи потягло.
Або:

Отак колись незчуємось, де й поділася та наша Україна. І люди будуть, та уже не ті.

"Берестечко" можна цитувати з кожної сторінки, кожної строфи, і це сьогодні, після трьох років виходу роману друком, вражатиме більше, ніж будь-який репортаж на політичні теми — внутрішні чи зовнішні. Звичайно ж, дивно, що й досі не з'явилося літературознавче прочитання спільного історичного тла романів "Маруся Чурай" та "Берестечко" Ліни Костенко — можливо, над цим критики ще працюють. Хоча в анотації до видання книжки в "Українському письменнику" (1999 р.) з вуст автора прямо зазначено: "Це книга про одну з найбільших трагедій української історії — битву під Берестечком. Написана ще в 1966—67 роках, вона згодом не раз дописувалась на всіх етапах

наступних українських трагедій — і після поразки 60-х років, і в безвиході 70-х, і в оманливих пастках 80-х.

Протягом цього часу з конкретної поразки під конкретним Берестечком тема цього роману переросла у філософію поразки взагалі, в розуміння, що "поразка — це наука, ніяка перемога так не вчить", а відтак і в необхідність перемоги над поразкою. І, відкидаючи попередні варіанти як відгорілі ступені ракети, на сьогодні, вже в незалежній Україні, в часи, коли вона стоїть перед загрозою вже остаточної поразки, — ця книга з необхідності бути написаною переросла для автора в необхідність

бути опублікованою".

А я додаю від себе — у необхідності для суспільства бути прочитаною. Не лише на рівні вільного цитування — хоча поки що точнішої оцінки, аніж оця:

Отак воно і йдеться до руїни.

Отак ми й загрузаємо в убогство. Є боротьба за долю України.

Все інше — то велике мискоборство.

— щодо нинішньої політичної боротьби в нашій країні не прозвучало. Як не прозвучало й болючого попередження:

Життя людського строки стислі.

Немає часу на поразку.

Читати "писані слова" — шукати суголосності, зосереджуватись, примушувати або, краще, — вивільняти душу для праці духу, не давати обліковатися розумові, врешті — шукати відповіді на ті запитання, які нам ставить митець Господнього милістю:

Де буде дім і де притулок ваш? І поля шмат, і для дітей прожиток?

А хіба не в природі людської душі, сподіваючись на краще, твердити:

Я прагну вісти доброї ковтки! А зідуся — про злочини і зради.

Вся Україна хвора від чутко. Але ж чутки — то потеруха правди.

Ось, власне, і я дійшла до суті того, заради чого починала свою розмову з вами, дорогі читачі. Про вміння обирати між правдою і потерею правди. Між мислю живою і словесною жуйкою. Між ім'ям, яке з'являється, можливо, раз на триста років, і мішурую-одноденкою. Між мовою митця вічного народу і мовою минулої влади.

Чи прочитали ми Ліну Костенко — ми, хто сьогодні читає президентський Указ про святкування 350-річчя Переяславської угоди, хто мовчки ковтає "найдемократичніші" ініціативи про другу державну мову та спостерігає, як "Всі хочуть булави, всі борються за владу"...

Бо ми такі. Ми прості. Ми в кожусі.

Не знаєм як. Не звикли до свобод.

То треба ж якось піднімати на душі,

а не в болото втоптувати на-род!

Якщо нам ще дано почути душу, який болить Україна, якщо ми ще здатні переживати ці почуття і думки, якщо ми шукаємо людини в людині і України в Україні, то ви, мої читачі, зрозумієте мене і мою сьогоднішню розмову з вами. Зовсім не літературознавчу. І — не зовсім публіцистичну. Але — так мені видається — невідкладну, як запитання, що мучить мене: чи належно прочитали ми Ліну Костенко?! Ми, українці, — перед загрозою остаточної поразки...

Любов ГОЛОТА

ГОЛОДОМОР-33: ЗАПИТАННЯ БЕЗ ВІДПОВІДЕЙ

Від моменту свого початку і до 50-х років ХХ століття голодомор в Україні вважався "зловмисною вигадкою націоналістично-фашистських сил" і в Союзі, і на демократичному Заході. Бернард Шоу і Герберт Велс, Ліон Фейхтвангер і Анрі Барбюс в один голос заперечували саму можливість виникнення голоду на території "надії прогресивного людства" та "світової революції". Ба більше: навіть у середині 90-х років, після переконливого засвідчення факту штучного голодомору і його страхітливих наслідків Робертом Конквестом та Джеймсом Мейсом, після відповідної резолюції американського Конгресу, після зливи публікацій з цієї теми на пострадянських теренах, навіть тоді, скажімо, у новітньому словнику "Політика" Оксфордського університету відсутня сама згадка про голодомор; стаття "геноцид" складається з двох речень і містить тільки посилання на знищення нацистами євреїв; у той же час стаття про анархістку Емму Голдман займає половину словникової сторінки. Чому так відбувалося? Чому так діється нині? Справа тільки у лівій (а то й лівацькій) настанові значної частини західних інтелектуалів? Чи у традиційному нерозумінні того, що діється на Сході Європи?

Утім, і в самій Україні на

справжнє суспільне осмислення і вшанування жертв голодомору у 1932–33 років не здобулися. Так само, як і двох інших ініційованих більшовиками голодомори: 1921–22 і 1946–47 років. Позірно все виглядає належним чином: офіційне вшанування пам'яті жертв голодомору в Україні впроваджене у 1998 році президентським Указом. Тоді остання субота листопада була названа Днем скорботи і пам'яті жертв голодомору-геноциду 1932–33 рр. в Україні. З 2000 року, за новим Указом Леоніда Кучми, у четверту суботу листопада щорічно відзначається День пам'яті жертв голодомору та політичних репресій (зараз цей день припав на 23 листопада). Для відзначення 70-х роковин найбільшого з українських голодоморів навіть створено спеціальну урядову комісію. На чолі з тепер уже екс-прем'єром Анатолієм Кінахом. Щоправда, за півроку існування та комісія майже нічого не зробила і відійшла у небуття разом зі старим урядом.

Якщо ж порівняти, скажімо, пишні щорічні офіційні заходи на честь перемог Червоної армії, конкурси "Золота фортуна" та "Людина року", ба більше, навіть заходи з ушанування 85-ліття з дня народження останнього советського ґауляйтера України Володимира Щербиського з українськими, якщо не сказа-

ти більше, офіційними акціями пам'яті жертв комуністичної влади, то напрошується сумний висновок.

Справді-бо: якось непомітно, без особливого розголосу, у мас-медіа 15 листопада відбулася Всеукраїнська наукова конференція з питань вивчення штучного голодомору 1932–1933 років, учасники якого визнали голодомор геноцидом проти українського народу, ухвалили звернення до ООН. На території Міжрегіональної академії управління персоналом відкрито другий у Ки-

єві — і теж невеличкий — пам'ятник жертвам тих трагічних подій. Але немає об'цяного давно владі Меморіалу. І навіть у прес-релізі президентської Адміністрації, де йшлося про події та заходи органів державної влади України 18-24 листо-

пада 2002 року, і в додатку до нього — жодного слова про заходи з ушанування жертв голодомору. Забудуватись?

Утім, в останній момент керівники української влади, очевидно, таки згадали: був голодомор і є день пам'яті його жертв. Відтак 23 листо-

пада 2002 року, в додатку до нього — жодного слова про заходи з ушанування жертв голодомору. Забудуватись?

Утім, в останній момент керівники української влади, очевидно, таки згадали: був голодомор і є день пам'яті його жертв. Відтак 23 листо-

Мітинг демократичних сил біля Пам'ятного знаку жертвам голодомору

пада зранку Президент Леонід Кучма, прем'єр Віктор Янукович, голова Верховної Ради Володимир Литвин, київський міський голова Олександр Омельченко, група депутатів та урядовців взяли участь у церемонії покладання квітів до Пам'ятного знаку жертвам голодомору на Михайлівській площі столиці. Крім того, вінки та квіти було покладено до могили

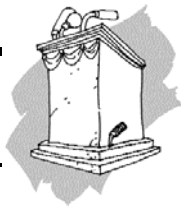
жертвам комуністичних репресій у Биківні, Бабиному Яру, на Байковому цвинтарі. Потім відбувся концерт-реквієм пам'яті жертв голодомору, де спікер парламенту Володимир Литвин висловив своє переконання, що результатом запланованих на 12 лютого 2003 року слу-

правду про голодомор, про його причини і наслідки, домогтися його визнання міжнародною спільнотою як акту геноциду проти українського народу".

Абсолютно справедливими словами. Навіть попри те, що вони мовлені людиною, за роки врядування котрої (спершу — прем'єрства, потім — президентства) населення України скоротилося на чотири мільйони осіб, а за кордон на заробітки змушені щорічно виїждати до семи мільйонів людей. Але, зауваживши факт спланованого кимось голодомору проти українського народу (жертвами якого, до речі, були й ті представники нацменшин, котрі міцно жили з українцями і ділили з ними радість і горе), треба, нарешті, назвати і цього таємничого "когось". А не відбуватися посиленнями на абстрактний "комуністичний режим".

Власне, досі з офіційної трибуни не сказано головного: голодомори, пережиті Україною у ХХ столітті, є наслідком цілеспрямованої політики російського більшовизму, і теперішня Російська Федерація, котра оголосила себе правонаступником і спадкоємцем СРСР, має нести бодай моральну відповідальність за ці голодомори. Так само, як і політичні партії, котрі вважають себе нащадками КПРС.

Сергій ЧАПІЙ

ПРЕМ'ЄРА ДЕСЯТОГО

Саме по собі голосування викликало подивування не так позитивним результатом, як досить скромною перевагою поданих голосів над необхідними 226. Адже для успішного проходження Януковича повною мірою був задіяний шалений адміністративний тиск на депутатів та кинути не менш шалені кошти для скуповування голосів. Подейкували, що останнім часом такса за перехід депутата з лав опозиції до більшості досягла 300 тисяч доларів США. Однак націонал-демократи витримали тиск та втрималися від спокуси: крім втрати блоком Юлії Тимошенко ще двох депутатів, котрі перейшли до більшості, тільки двоє представників опозиційних фракцій — Олександр Омельченко, син київського мера — з “Нашої України” та Сергій Кірюхін (фракція Соцпартії) — всупереч фракційним рішенням проголосували за Януковича. І все ж він не отримав тих по-

ПОРТФЕЛІ ПОДІЛИЛИ

28 листопада, в день здачі цього числа газети до друку, Президент, як було повідомлено, збирається підписати Укази про призначення всіх міністрів, а на момент, коли ця інформація готувалася, було відомо, що першим віцепрем'єром і міністром фінансів Л. Кучма призначив Миколу Азарова (квота фракції “Європейський вибір”), Віталій Гайдук (квота фракції СДПУ(о) призначений віцепрем'єром з паливно-енергетичного комплексу, Дмитро Табачник (фракції партії Промисловців і підприємців і “Трудова Україна”) — віцепрем'єром з гуманітарних питань, Іван Кириленко (фракція “Аграрії України”) — віцепрем'єром з питань агропромислового комплексу. За повідомленнями з деяких інформаційних джерел, узгоджено також кандидатури на пости міністрів у міністерствах: економіки — Валерій Хорошковський, транспорту — Георгій Кирпа, промислової політики — Анатолій М'яліца, з питань аграрної політики — Сергій Рижук, освіти і науки — Василь Кремень, праці і соціальної політики — Михайло Папів, культури — Юрій Богущий, екології і природних ресурсів — Василь Шевчук.

Л. Кучма заявив, що залишить на своїх постах міністра закордонних справ Анатолія Зленка, міністра внутрішніх справ Юрія Смирнова і міністра оборони Володимира Шкідченка.

Кор. “СП”

над 250 голосів, про які казав спікер Володимир Литвин. Це, вочевидь, одна з приметних ознак ситуації у парламенті — незважаючи ні на що, владі не вдалося розділити опозиційних лав, отже, легкого життя для президентського оточення і нового прем'єра не буде.

Зворотній бік медалі — дуже хистка перемога Януковича: 234 голоси — це більшість, яка не має запасу міцності. Тому Янукович змушений буде постійно зважати на забаганки депутатських фракцій і груп, що голосували за нього, — колізії бодай однієї з них здатні створити кризову ситуацію.

А що такі зіткнення можливі, сумніватися не доводиться. Призначення Януковича є не органічним виявленням політичної волі справді парламентської більшості, а результатом міжкласової боротьби на владному Олімпі України. Цього разу за підтримки Президента Леоніда Кучми переміг донецький клан, а київський на чолі з Медведчуком — Суркісом мовчки проковтнув гірку пігулку — фракція СДПУ(о) дружню підтримала президентську позицію у сесійній залі, фактично здавши свого ставленника Анатолія Кінаха. Та це ще зовсім не означає, що “київські” назавжди змирилися з цим і не спробують при першій нагоді взяти реванш. Отож, політична ситуація, попри зовнішню видимість стабілізації, залишається напруженою.

Дії Президента та його оточення стають яснішими, якщо взяти до уваги нинішній соціально-політичний стан українського суспільства: зростання внутрішнього боргу, заборгованості по зарплаті, встановлення політичної цензури в засобах масової інформації, значний дефіцит державного бюджету тощо. При цьому, як свідчить президент Центру ринкових реформ Володимир Лановий, до 45 % внутрішнього валового продукту (це 80—90 млрд. грн.) розподіляється за допомогою механізмів коруп-

ції, іншими словами, до 20 відсотків усіх доходів громадян (9—10 млрд. грн.) потрапляють до кишені самих корупціонерів.

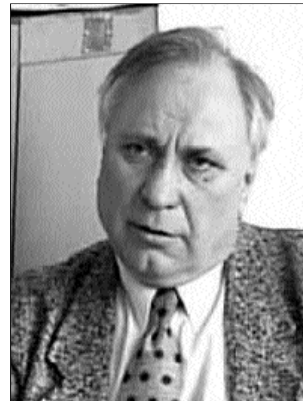
Зрозуміло, що народ не може довіряти такій владі. Як показали соціологічні опитування фонду “Демократичні ініціативи” та компанії “Тейлор Нельсон Соффрез Україна”, проведені на початку листопада, український людина найменше довіряє Президен-

імені Разумкова, 28,9 % опитаних (для порівняння: Л. Кучму, за цими ж опитуваннями, підтримує лише 6,5 % населення, а В. Медведчука — 9,2 %).

Велика популярність Віктора Ющенка, вочевидь, не дає спокою нинішнім можновладцям. Однак шалені зусилля, що докладаються для його компрометації, не досягають мети. Тому не варто дивуватися, що, попри об'єктив-

підкинули чистий конверт, у якому був аркуш паперу з чотирма прізвищами — трьома відомими людьми, нині вже покійними, та його ім'ям з позначкою “у”. Дуже зловісно, якщо взяти до уваги рівень криміналізації в Україні і несподівані смерті тих людей, які виявляли свою критичну наляштованість до сьогоденної дійсності.

З огляду на всі ці факти, нескладно припустити, що

голову Служби безпеки) та міністра юстиції. Тенденція зрозуміла — ставка на силу та авторитаризм.

Отже, Янукович опинився в досить складному становищі. Не маючи за плечима міцної парламентської більшості, на яку можна спертися, він мусить у всьому годити Президента, чим навряд чи завоює підтримку суспільства. А щоб не спіткнутися, не наштотхнутися на підводні інтереси інших олігархічних кланів, має бути гранично обережним. Можна припустити з великою ймовірністю, що економікою та розв'язанням складних соціальних проблем займатися буде нікому і ніколи, а це тільки поглибить прірву між владою і народом.

Тому, повертаючись до фрази, винесеної у заголовок, що “Я” стає першою буквою в політичному алфавіті України”, слід уточнити: тимчасово. Дехто з політологів пророкує Януковичу від сили півроку політичного життя: за шість місяців, на їхню думку, або виникне нова криза влади, викликана зіткненням інтересів різних кланів, або Президент пожертвує Януковичем, як пожертвував Кінахом та іншими, тількино відчуж, що новоспечений прем'єр не виправдує його надій або стає загрозою для його одноосібної влади.

Та час покаже, наскільки такі прогнози є реалістичними...

Віталій КАРПЕНКО

24.11.2002

«Я» СТАЄ ПЕРШОЮ БУКВОЮ В НАШОМУ ПОЛІТИЧНОМУ АЛФАВІТІ

Приблизно так висловився один з лідерів соціалістів Юрій Луценко, коментуючи результати голосування у Верховній Раді щодо згоди на призначення прем'єром Віктора Януковича. Загалом коментарів щодо цього в українському політикумі не бракувало. Сам, тепер уже колишній, донецький губернатор результати голосування — 234 голоси “за” — назвав очікуваними. Власне, в тому, що пройде саме Янукович, мало хто з політологів сумнівався, прогнозуючи його перемогу ще до розгляду питання Верховною Радою: надто відомі методи, якими діє влада, надто залежний від неї нинішній парламент. Однак тепер, коли прем'єрство Януковича стало dokonаним, цей факт вимагає глибшого осмислення і прогнозування: що ж чекає Україну у зв'язку з цим.

тові Леоніду Кучмі та керівникові його Адміністрації Вікторові Медведчуку. Так, не довіряє Президентів 57 % населення, тимчасом як довіряє йому лише 8,2 %.

Принагідно слід зазначити, що практично всі відомі політики (Юлія Тимошенко, Євген Марчук, Володимир Литвин, Петро Симоненко, Сергій Тигілко, Олександр Мороз, Анатолій Кінах) мають мінусовий рівень довіри (різницю між довірою і недовірою) — від 21 до 36 відсотків. Єдиним політиком, у якого довіра і недовіра практично врівноважені, є Віктор Ющенко. Рейтинг його популярності тримається на тому ж високому рівні, як і під час парламентських виборів: повну підтримку йому виявляють, за опитуваннями Центру

ні показники, на посаду прем'єра запропоновано не найдостойнішого, а людину, який, за даними того таки центру Разумкова, довіряє тільки 2,3 відсотка респондентів. Отже, і досі Віктор Ющенко є найреальнішим претендентом на посаду Президента України. Якби вибори глави держави відбулися в листопаді цього року, а в списках була пара Ющенко—Тимошенко, то голоси розподілилися б відповідно так: 36,7 — 9,8 %; а в парі Ющенко—Симоненко — відповідно 37,9 — 17,5 %.

Така популярність лідера “Нашої України” декого, схоже, дуже непокоїть. Очевидно, у зв'язку з цим Віктор Ющенко отримує недвозначні погрози: як повідомив він сам в одному з інтерв'ю, йому

Президент зі своїм найближчим оточенням, відчуваючи хисткість і непевність свого становища, прагне за будь-яку ціну утримати владу. Все більш рельєфним у суспільстві стає переконання, що Л. Кучма повинен достроково скласти президентські повноваження. Якщо цю версію вважати реальною, то призначення Януковича якраз і відбулося з прицілом на можливого наступника, який, за російським сценарієм, забезпечить недоторканість самому гаранту та його родині. Так само, як і те, що Президент, декларуючи на словах свою згоду передати Верховній Раді (за допомогою більшості) право формувати уряд, на ділі залишив за собою призначення силовиків (міністрів внутрішніх справ, оборони,

ОБІЙМИ З РОСІЄЮ БУДУТЬ ПАЛКІШИМИ?

раїна”), — хоч такі пропозиції нам робили. Але для нас співпраця з такою потаттю, як В. Янукович, є неприпустимою. Виходячи з багатьох принципів, які стосуються національних пріоритетів, доброспорядності, демократичних орієнтацій і державотворчого процесу, Український Народний Рух вважає, що згадана кандидатура є неприйнятною. Маємо претензії до Президента — чому з'явилася ця кандидатура? Ця людина має кримінальне минуле, а Донецька область — найбільш криміналізована, позбавлена будь-яких демократичних ознак. І ось у третьому тисячолітті ця людина стає прем'єр-міністром. Україна остаточно перетворюється в криміналізовану державу, і говорити про її міжнародний імідж, інтеграцію у світову спільноту є облудою. Найбільше у нас претензій не до Януковича, а до Президента.

Тим часом не за горами — перерозподіл парламентських комітетів, якими пропрезидентська більшість давно ляскає опозицію. Щоправда, враховуючи результати “прем'єрського” голосування — лише двоє ренегатів з лав СПУ і “НУ” замість очікуваних 20, яких мали завербувати в опозиційних лавах, — організувати потрібну кількість голосів буде не так уже й легко. До того ж, на декілька багнетів порідшали лави “еди” — її зали-

шив І. Плющ, а до “Нашої України” нібито мав наміри вступити Л. Черновецький.

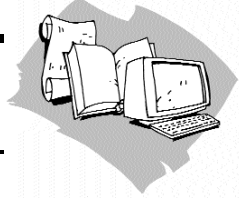
Наскільки вистачить нового прем'єра, враховуючи хисткість гаранта часто тасувати урядову колоду?

Степан Гавриш (“Демократичні ініціативи”): “Я впевнений, що Віктор Янукович іде в уряд твердим, не глиняним і не дерев'яними ногами, і має цілком зрозумілі амбіції, скеровані на розбудову виконавчої влади і ринкових концепцій ринкової держави. Переконали, що він не має наміру приходити в уряд на півроку, на рік, а збирається бути до завершення конституційного терміну, коли уряд складе повноваження перед новообраним Президентом. Думаю, що це достатньо стабільна, верта, сильна і смілива людина. З моменту позитивного голосування за його прем'єрство — це один з реальних претендентів на посаду Президента. Але це не означає, що він здобув індульгенцію, яка дозволить йому перейти з вулиці Грушевського на вулицю Банкову легко і просто. Це лише означає, що він стає серйозним конкурентом у президентських перегонах.

Микола Томенко (“Наша Україна”): “С два ймовірних варіанти розвитку подій. Перший — робитиметься все, щоб Україна йшла авторитарним шляхом.

Звичайно, можна допускати, що сьогоденний прем'єр — це кандидат у президенти і майбутній Президент. Вірогідність цього — умовно 20%. Більш ймовірний такий варіант: питання про новогот прем'єр-міністра і новий уряд дебатуватиметься вже з весни, а реальним стане восени 2003-го. Я думаю, що В. Янукович — це все ж такі перехідний голова уряду. Він потрапляє у сфокусований конфлікт не лише між київською і донецькою групами інтересів, — він втягнутий у конфлікт в цілому, який сьогодні є в суспільстві. Дуже важко буде працювати, коли: а) є глава Адміністрації Президента, в якого інша логіка мислення; б) є інші групи інтересів навіть у парламентській більшості. Вірогідність переобрання кабінету з весни до осені — відсотків 50. А 30% я залишаю на те, що Янукович, зрозумівши, що як кандидат у президенти він не є реальною кандидатурою, починає співпрацювати з іншими кандидатами на президентську посаду. Тоді теоретично він втрачається на посаді і до президентських виборів.

Людмила ПУСТЕЛЬНИК

Серед гамору клопітної розмови кількох людей при дорозі несподівано чую за собою напрохуд добрий, спокійний, з весело-енергійними інтонаціями голос. Оглядаюся: усмінене обличчя, яке бачу вперше, випромінює таку симпатію і відкритість, що здається — ми давно знайомі і побачилися після тривалої розлуки.

Так ми познайомилися з **Василем Федоровичем Черничком**, головою «Просвіти» Тячівського району Закарпатської області, водночас головою ради Об'єднання ветеранів ВВВ і УПА, ще й заступником голови сільради у Біловарцях, за 15 кілометрів від Тячева. Незважаючи на ветеранський вік, пан Василь енергійно «крутиться» щодня з ранку до вечора, «закручуючи» всіх навколо себе, постійно дивуючи оточення вмінням контактувати з будь-ким, переконуючи і добиваючись поставленої мети у ситуаціях, здавалося б, безнадійних. Не сидить, не бідкається, не розводить руками, а сміливо входить до кабінетів, шукає і знаходить спонсорів, оптимістично оцінює будь-які негаразди як тимчасові, відверто радіє кожному співбесіднику як найдорожчій людині, і при цьому всьому зберігає холоднокровний розрахунок і бачення перспективи.

Коли й я «покрутився» у середовищі колег Василя Федоровича, у мене створилося враження, що його особливий авторитет визнається далеко за межами його повноважень. Бо кругом він «вмочає свого пальця» без жодного підвищення голосу, не звертаючи уваги на посади, однаково шанобливо і ненав'язливо.

«Оце дістали нещодавно гуманітарну допомогу на 50 тис. грн. Кожна жінка району може звернутися до нас у територіальний центр для малозабезпечених і отримає теплу кофту, білизну, деякі інші речі й подарунки. Завтра їдемо ще в одну організацію, де отримаємо харчові продукти для жінок-інвалідів і просвітян похилого віку», — радісно повідомляє мені Василь Федорович у першу хвилину нашої розмови.

І тут-таки просить обов'язково подякувати через газету спонсорам його добрих справ: Михайлу Васильовичу Данилюку — начальнику управління газового господарства Тячівського району, Петру Васильовичу Фіцаю — директору Тересвянського заводу продтоварів, Ользі Юріївні Фіцай — редакторів районної газети «Дружба».

Назва газети цілком відповідає ситуації в районі: 196 тис. мешканців, 28 національностей, серед них майже 30 тис. угорців, 4 села повністю румунські. Палади (саме палади, а не будинки чи котеджі), що вибудували собі румуни, вражають величиною, помпезністю і навіть пихою. Їх демонструють приїжджим, повз їхні ковані ворота і ажурні паркани провозять екскурсії, різноманітно коментуючи уподобання господарів і походження коштів, на які вибудовані ці унікальні твори архітектури.

Не став я питати про походження коштів тячівської «Просвіти». Бо сам отримав відповідь: таку єдність просвітян і функціонерів місцевої влади мало де можна ще побачити.

Головні осередки «Просвіти» — у школах. У деяких — цілі династії учасників просвітянського руху. Ольга Данилівна Фельбаба-Косач, відома поетеса з с. Ганичі, видала вже три книжки своїх поезій. Її син, Михайло Михайлович, як і його батько, працює директором школи, кандидат історичних наук. Місцева «Просвіта» виступила з ініціативою надати школі ім'я Михайла Фельбаби. На базі цієї школи проводиться семінар вчителів-істориків району.

Освітнян району не відмежувалися національними інтересами, і їм давно не перешкоджають міждержавні кордони. Угорська школа і ліцей у Тячеві, румунський ліцей у Солот-

вині підтримують постійні контакти з українським ліцеєм ім. Т. Шевченка у Сіреті (Румунія), який очолює Федір Попович — голова Союзу українців Маримонщини.

До речі, як мені розповіли, 90% вчителів району, незалежно від мови навчання, з обуренням сприйняли повідомлення про спільний з Росією підручник історії.

Здається, увесь багатоаспектний комплекс співжиття багатьох національностей, релігій і розмаїття інтересів створюють найсприятливіші умови для народження і формування у цьому середовищі дипломатів, миротворців, енергійних людей з чіткими патрістичними переконаннями.

ницька і соціальний захист населення, допомога малозабезпеченим і немічним. І адміністрація, і просвітяни, і підприємці розуміють, що мають покладатися лише на власні сили...

«На Карпатах роблять бізнес великі люди зі столиці. Тягнуть звідси, що тільки можуть, а майже нічого не дають», — розповідає за кермом місцевий банкір, який везе нас своїм автомобілем уздовж Тиси. — «Ось бачите, — Вишково. Завод з переробки харчової продукції майже не працює. Колишній колгосп «Прикордонник», який забезпечував технологічні лінії заводу помідорами, городиною, виноградом, розвалився, виноградники вирубають (немає реалізації), сади занехаяно з тієї ж

ТЯЧІВСЬКА КОМАНДА: ГОЛОВНІ ОСОБИ І ВИКОНАВЦІ

Тут добре знають один одного, немає осіб випадкових, а тому гуртуються найбільш розумні, працьовиті, підприємливі. Як-от Петро Герич — заступник голови Тячівської райради та Іван Гусар — виконуючий обов'язки голови. Іван Васильович найбільше підтримує всі ідеї, пропозиції, заходи на розвиток української культури, освіти і мови, частенько приймає колег з Румунії, одним з перших вступив до оновленої «Просвіти». Членами правління «Просвіти» є начальник районного управління культури Василь Барановський і начальник управління соціального захисту населення Іван Дволот. Пам'ятник Леніну в центрі Тячева зняли минулого року.

«Голова районної адміністрації дозволяє проводити всі наші заходи у залі приміщення адміністрації», — з гордістю зазначає Василь Черничко.

У районі — 18 осередків і 476 членів «Просвіти». Головна робота — культпросвіт-

причини...

Все вказує на те, що у Києві зацікавлені в остаточному зруйнуванні і обезціненні цього регіону, аби потім забрати його найбільш смачні шматки за безцінь.

Василь Барановський: «Голова болить: де дістати на культуру кошти? Наш район — найбільший у Закарпатті за чисельністю мешканців. У ньому 37 тис. учнів, 78 шкіл, 9 народних вокально-хореографічних, танцювальних і хороших колективів, народний краєзнавчий музей, а зарплата за клубом 160 грн. — це не принизливо? Музей у селі Грушево тримається на ініціативі художника Василя Текзи, який розмістив унікальну експозицію у власній хаті».

Василь Васильович за освітою диригент, але зараз вважає своїм головним завданням реконструкцію найбільшої глядацької зали Тячева, щоб мати змогу проводити тут заходи на найвищому культурно-мистецькому рівні, із застосуванням сучасної техніки і комфорту

НА МІСЦЯХ

для глядачів і артистів. Необхідних грошей йому на це не виділено, але ніхто у Тячеві не сумнівається, що він здійснить намічене.

«На відміну од східняків, закарпатці ні у кого нічого не просять. Вони не «забивають козла» і не заливають очі горілкою, а копають грядку», — підсумовує Василь Барановський і додає: «Ми давно стали заробітчанами. Закарпатців можна нині зустріти на роботах в Ізраїлі, Італії, Бельгії, Росії, Польщі. Це наше хобі — шукати заробітку. Але, попри всі негаразди, велику радість нам приносять спільні міжнаціональні весілля. У нас не престижно бути бідному, тому: шукай і працюй.»

Дехто привозить собі з-за кордону не лише гроші, а й жінок.

Люди, з якими довелося спілкуватися, усвідомлюють, що в новому часі не варто мислити колишніми категоріями, проте варто пам'ятати часи, коли доводилося шукати не роботу, а пляшку шампанського для новорічного столу, і стояти у черзі за хлібом.

Петро Васильович Герич: «Я відповідаю за агропромисловий комплекс району — виробництво і переробку сільгосппродукції. Для мене найбільш важливе — земельні відносини. Земля — це питання № 1. У нас в районі — по 3 сотки орної землі на одного мешканця. Від 1992 року і до сьогоднішнього дня про земельну реформу — самі розмови. Діла майже немає. А тут десятки запитань.

овчує позитив. ків він і його ко- ння майна кол-

госпів, що природно руйнувалися. Саме завдяки цій роботі вдалося мінімізувати втрати. Нині район має 22 тис. голів великої рогатої худоби і понад 40 тис. голів овець, займаючи в Закарпатській області 1 місце за поголів'ям. У районі немає молокозаводу, немає ковбасної фабрики, з 15 тис. тонн зібраних цього року яблук переробили менше половини.

Район не вирощує картоплі, а із зернових вирощує лише кукурудзу, яку тут вважають найвигоднішою і найпрактичнішою культурою. Пшеницю завозять з інших областей закарпатці-заробітчани. Цього року завезли близько 50 тис. тонн.

Іван Лукич Немеш очолює «Просвіту» м. Тячіва. Молодий, діловий, мовчазний. Тільки посміхається. Знається на фінансах і торгівлі. У правлінні району — наймолодший, а тому й намагається штовхати просвітянського воза найсильніше і по-сучасному.

Заступник голови районного правління «Просвіти» Михайло Нос підготував третю книжку своїх творів, переважно лірики. Цей факт тут вважають подією, вартою всебічного обговорення на спеціальному засіданні просвітянського активу.

А тим часом сам голова районної «Просвіти» Василь Федорович Черничко чимдалі енергійніше «крутиться» — встигає виступити і покласти квіти до пам'ятника Т. Шевченку за будь-якої нагоди і будь-де на теренах Закарпаття, ні на кого не скаржиться і започатковує щоразу нові ініціативи та заходи, які проводить разом із місцевою владою. Вміє домовлятися. Гадаю, що посаду міністра закордонних справ він може й не потягнув би, а от Посла України в Росії — запросто.

● **Євген ГОЛИБАРД,**
Тячів—Київ
Фото автора

КОМУ «ЗЛАГОДА» НА КОРИСТЬ...

Недавно проходила повз Діловий і культурний центр, що в нас у Севастополі. Дивлюсь, а там — новенькі іномарки у три ряди. Що за диво? Схоже, тут відкрили новий автомобільний ринок? Виявляється, ні. Просто в той час у Діловому і культурному центрі одна така собі партія проводила свою звичайнісіньку міську конференцію. Партія Народно-демократично зветься. НДП. Ось кому «Злагода» на користь.

... КОМУ

Й «БАТЬКІВЩИНА»

Мені пощастило взяти участь у конференції севастопольської «Батьківщини». Більшість присутніх на конференції участі в акції 16 вересня не брали, тому я їх усіх побачила вперше.

Мене здивувало, що конференція української патрістичної партії проводилася виключно російською мовою. Навіть представник із Києва виголосив свою промову російською.

Я попросила слова і почала свій виступ українською. Декого від того просто почало тіпати. Навіть пошепки згада-

ли Господа Бога. Уявляю, що б я почула, якби конференція проводилася не у приміщенні «Просвіти» під портретами Лесі Українки і Тараса Шевченка.

Далі ще цікавіше. Голова Ленінського районного осередку «Батьківщини» почала вибачатися перед присутніми за те, що вона змушена зачитати документ державною мовою, бо не встигла перекласти його на російську.

Потім одна російськомовна дама почала обурюватися з приводу висловлювання Андрія Шкіля стосовно останніх московських подій. На думку цієї жінки, Україна не могла і

бути не може, навіть хоч трохи, на боці чеченського народу. Представник Києва спочатку щось намагався пояснити, але, зустрівши повне нерозуміння, «зам'яв» це питання «для ясності», заявивши, що інші газети ще й не таке про Блок Тимошенку пишуть.

У подальших моїх бесідах з окремими членами «Батьківщини» виявилася «чудова» картина. Ніхто з них від мене й не приховував свою підтримку державного тероризму Росії. Чеченські бійці для них «забиті фанатики», котрі «знущалися як хотіли» з бідних заручників. А Путін «всех освободил».

Мої намагання пояснити, що звільнення було більше схоже на знищення, залишилися порожнім звуком. Московські прибічники, як таргани, полізли до українських партій, аби продовжувати нав'язувати нам свою волю. Саме ці люди, у разі перемоги БЮТ, господарюватимуть у Севастополі.

Розумію, кожній партії потрібні голоси виборців за будь-яку ціну. Але ж не за рахунок підтримки севастопольських українців, які й без того кинуті на відкуп московській владі.

Вважаю, нам, українцям, уже потрібна не партія, а Українська визвольна організація

НЕ МОЖУ МОВЧАТИ

за повне визволення українського народу з-під російського ярма. За Українську Україну без прихвизаторів, крадіїв, державних вельмож та московських прибічників, які завтра продадуть пані Юлю на славу путінським перемогам.

Оксана РУМЯНЦЕВА,
м. Севастополь

РЯДКИ З ЛИСТІВ

* * *

Я інженер, учасник визвольних змагань у лавах ОУН-УПА, нині пенсіонер, активний член "Просвіти". Мені хочеться читати про безкомпромісну боротьбу проти русифікації і проти тих, котрі цьому потурають. Слід частіше висвітлювати суть і підступність імперської Росії.

На даний час у газеті є все, що турбує читача. Всього не охопити, але час і Ваші віддані читачі підкажуть злободенні теми і матеріали.

По змозі буду подавати матеріали про життя українців на сході України, про боротьбу національно свідомих громадян проти зросійщення.

Микола СУКОННИК,
м. Макіївка,
Донецької обл.

* * *

Мені дуже імponує Ваш підхід до висвітлення подій в Україні — найправдивіше висвітлення. Цінна для мене сторінка "Політика", добру справу роблять Ваші публікації під рубрикою "Малі міста України".

Тут бажано було б дати опис міського життя кожного конкретного регіону, що надавав би інформації певний ментальний відтінок, а отже, й на духовному рівні працювало б слово.

Тому духовне спілкування поколінь, започатковане "Витоками" Павла Мовчана, могло б бути продовжено молодими літописцями-журналістами.

Володимир ОВЕЧКІН,
м. Тернопіль

* * *

Недавно Василь Захарченко написав про "Слово Просвіти", що газета стає все кращою і кращою. Я такої ж думаю.

Міг би назвати багато публікацій, які запам'яталися. Зокрема, розповідки В. Мицика і О. Фисун про трипільську культуру, С. Наливайка — про таємниці санскриту, В. Захарченка — усе, що він друкує.

Чекаю, коли вийдуть окремою книжкою "Витоки" Павла Мовчана, сподіваюсь, що газета повідомить, де можна придбати це видання.

Актуальним є заклик Любова Голоти: "Не дивіться "мільні" серіали, а пишіть історію родів".

Хай би хтось із дослідників розповів, як скласти генеалогічне древо, родовідну таблицю тощо.

Володимир ХОМЕНКО,
м. Звенигородка,
Черкаської обл.

* * *

Цього року маю честь читати "Слово Просвіти". Дуже вдячний Вам. Ледве знайшов у продажу касету фольктеатру Остапа Стахів з повстанськими піснями. На жаль, за співом не можу розчути окремих слів.

Може б, запровадити у газеті рубрику "Повстанська пісня", бо скрізь чуємо московську "блекоту", а народ хоче співати нормальні патріотичні пісні.

Сергій ТИТІВ,
м. Вінниця

УРОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЛЯ ДІТЕЙ І НЕ ТІЛЬКИ...

Літературне свято під такою назвою з нагоди Дня української писемності та мови провів фео-досійський дитячий письменник Євген Білоусов у центральній дитячій бібліотеці Севастополя.

— Почнемо "Урок" з презентації двох великих книжкових виставок видавничого центру "Просвіта" і видавництва "Веселка". Цими днями їх побачили діти сел Верхне-Садове, Андріївка і Орлине, — сказала директор міської

бібліотечної системи для дітей Світлана Капранова.

Діти перегортали сторінки барвистих видань "Просвіти": "Виручалочка", "Я вчу абетку", "Паняночка" та інших. Вчителі звернули увагу на добре знайому серію

Святковий хор дитячих усмішок зі "Словом"

НЕ МОЖУ ПОГОДИТИСЬ

Коли починають страйкувати шахтарі, яким не платять заробітну плату, я проймаюся їх болями. Коли ж до страйку кличуть депутати Верховної Ради, які потурбувалися не тільки про свій імунітет, а й про безбідне матеріальне забезпечення себе й своїх сімей, це сприймаю як блюзнірство.

Хочу поставити кілька запитань, на які не дають відповіді ні "опозиція", ні ваші публікації.

1. Коли мова заходить про таких діячів, як В. Жердицький та Ю. Тимошенко (перший сидить в німецькій тюрмі в очікуванні суду, на другу в Верховну Раду передане подання про надання дозволу для притягнення до кримінальної відповідальності), одразу чуємо: "Винними їх можна буде вважати тільки після рішення суду". Чому це правило не поширюється на Президента? Чому без слідства і суду ви оголошуєте його злочинцем? Я вже не говорю про таку конституційну дрібницю, як порушення проти нього процедури імпліменту.

2. Припустимо: Л. Кучма пішов у відставку. Невже після цього наше життя покращає на всі сто відсотків? Та ні ж бо! Адже воно залежить не стільки від нього, скільки від нас самих і Верховної Ради також.

3. Чи не видається вам дивним той

факт, що нинішньою владою найбільше невдоволені ті, хто ще донедавна ототожнював себе з нею? (О. Мороз, Ю. Тимошенко, В. Ющенко, С. Головатий, В. Шижин і т. д.). Чому при цьому мається на увазі тільки президентська її гілка? А Верховна Рада, що — працює бездоганно?

4. Чи не обурює вас той факт, що "національні герої" Ю. Тимошенко та В. Ющенко вже котрий місяць підряд блокують роботу Верховної ради?

5. Серед ініціаторів відставки В. Ющенка були й комуністи. Незважаючи на це, сьогодні він з ними блокується. Що це — елементарна забудькуватість чи політична проституція?

6. Невже те, що П. Симоненко висловив свою промову на Європейській площі українською мовою, робить його ще одним "національним героєм"? А як же бути з тим, що він є перший серед перших, хто ратує за надання російській мові статусу державної, що це його партія впродовж 70 років мордувала український народ і письменників зокрема?

Валентин ДЕРКАЧ,
голова Широківського осередку "Просвіти",
Дніпропетровська обл.

ДАВАЙТЕ РОЗМІРКУЄМО

Читаєм поставлено запитання, отже мають бути відповіді. Знаю, що не всі відповіді можуть сподобатись, але ж читач хоче чесної розмови, чи не так?

Так от: і шахтарів, і всіх інших громадян, незалежно від їх професії, завжди хтось закликає і виводить на страйки, акції протесту, мітинги тощо. Лідери, провідники є і будуть завжди. Щоправда, історія не знає випадків, коли б якийсь, навіть дуже харизматичний лідер подобався всім і був безперечним авторитетом для всіх. Були опоненти (бувало, що й більшість) у пророка Мойсея (навіть у Ісуса Христа!), є вони сьогодні у Святішого Отця Івана Павла II.

Нині в Україні, загалом, є два типи лідерів: скорумповані і нескорумповані. Скорумповані (тобто ті, котрі використали своє службове становище для вчинення злочинів проти народу і держави задля досягнення своїх особистих ці-

лей) організувалися в державних структурах, залучаючи потужні фінанси вітчизняного і закордонного походження та поставивши собі на службу силові структури.

Проти нескорумпованих національно свідомих і громадськи активних лідерів скорумпована влада застосовує провокації, шантаж, наклепи. Так, справді, для деякого з громадян цілком достатньо почути про те, що відома особа арештована і сидить в ув'язненні, щоб дати негативну оцінку цій особі.

Юлію Тимошенко запроторили до в'язниці так само, як Степана Хмару, не маючи на те підстав. Гучно посадили, тихенько випустили. З метою якщо не засудити, то застрахати і скомпрометувати. Така мета влади. Увесь совєцький ГУЛАГ і вся та більшовицька система трималася на залякуванні і компрометації. Все це — звичайно — на потужній основі брехні,

ОСТРІВЦІ РАДОСТІ

"Шкільна бібліотека" видавництва "Веселка".

Євген Білоусов розповів про свої нові книжки "Оповідання про маленьку Копійку та велику Гривню", "Як віра Христова в землю нашу прийшла", прочитав уривки з підготовленої до друку збірки "Славетні імена України".

— Хоча оповідання адресовані дітям середнього шкільного віку, ми запропонуємо їх у нашу "Вечірню казочку". Сподіваюсь, що ці тексти наші юні слухачі сприймуть із задоволенням. Нехай чудове літературне українське слово щодня лунає в нашому ефірі, — сказала редактор українських радіопрограм Севастопольської державної телерадіокомпанії Вікторія Христова-Гончар.

— Співаймо разом, — сказав письменник і, під оплески присутніх, свято продовжив севастопольський вокальний ансамбль української пісні.

Закінчуючи "Урок української...", Євген Білоусов вручив центральній міській дитячій бібліотеці і трьом її філіям картки безкоштовної передплати "Слова Просвіти" на 2003 рік.

● **Тамара ДЯЧЕНКО,**
м. Севастополь

РЯДКИ З ЛИСТІВ

* * *

Я підтримуватиму газету передплатою і зворотнім зв'язком. Слід висвітлювати більше те, як антиукраїнські сили руйнують нашу економіку, свідомо ведуть нас до деградації моралі і погіршують стан здоров'я нації.

Тому вкрай необхідно друкувати українські патріотичні пісні. А почати можна хоча б із пісні "Українська віра" Ігоря Якубовського або стрілецьких пісень.

Хотілося б більше читати матеріалів про ОУН-УПА, про отаманів Холодного Яру.

Ніна РЕДЬКО,
м. Коростишів,
Житомирської обл.

* * *

Працюю у школі педагогом-організатором. "Слово Просвіти", яке постійно читаю і читають мої учні; є дуже гарною і дуже потрібною газетою. Особливо нас цікавлять молодіжні проблеми, що їх порушує газета. Багато матеріалів використовуємо в діяльності нашої "Молодої Просвіти". Найбільший інтерес у нас викликає сторінка "Витоки" Павла Мовчана.

Вважаємо, що молодіжні проблеми бажано подавати ширше, зокрема й можливості їх розв'язання наприклад, "Уроки бізнесу для молоді".

Марія КРИНИЦЬКА,
м. Монастирська,
Тернопільської обл.

* * *

Знову висловлюю своє захоплення газетою! Хотів сказати **Вашою**, та скажу **нашою**, тому що "Слово Просвіти" бачиться газетою мислячої, небайдужої до процесів національного відродження народної еліти, до якої хочеться віднести й себе.

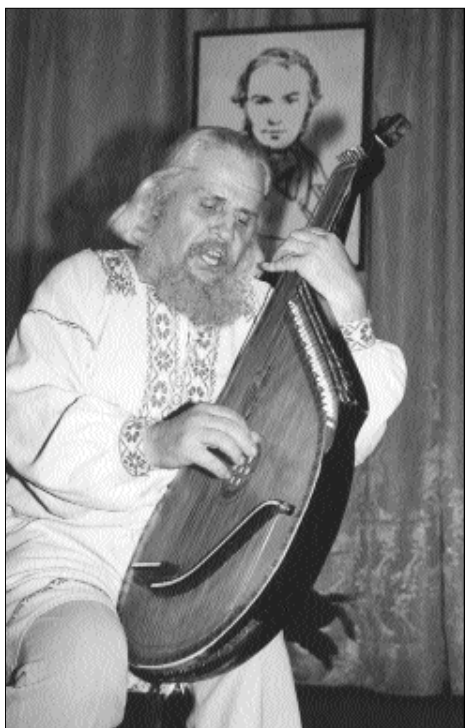
Подобається в газеті майже все: гострі політичні публікації, безкомпромісні виступи на захист мови й культури, цікава інформація про достойних людей і події минулого й сьогодення, нові підходи до спроб розгадати таємниці історії, пошук витоків і глибин нашої ментальності, культурологічні дослідження сучасності, мистецькі новини, хороші вірші відомих і невідомих поетів. Подобається яскрава публіцистика, змістовна інформація, натхнення щирість багатьох авторів газети, медитативна соковитість слова Павла Мовчана, яскрава асоціативність і гостра "стыбна" іронічність Уляни Глібчук. Дякую всім за газету — підтримку для серця і поживу для мозку.

Отримував газети з січня півроку. Написав був улітку до редакції листа з розповіддю про місцевий гурток з дослідження лицарського бойового мистецтва Колохрест. Але так вийшло, що передплата на 3-й квартал не була оформлена, тому я так і не знаю, чи був опублікований той матеріал, чи зацікавила редакцію ця тема.

Віктор ОХРИМЕНКО,
с. Холми,
Чернігівська обл.

РЕЗОНАНС
Шановний пане В. Охрименко, нас дуже цікавить ця тема. Пишіть. А чи читатимете надруковане, залежить лише від Вас.

● **Євген ГОЛИБАРД**

Співає кобзар Василь Литвин

Чого він так горнувся саме до нашого краю? Носив же в серці всю Україну, а чомусь саме Середнє Подніпров'я з його гористим правобережжям та лівобережною луговщиною навіть с н и л о с я Поетові вже на першому році неволі у "бусурманській пустині" (Орська кріпость, друга половина 1847 р.). Саме Зарубинецькі та Трахтемирівські гори ("не так і високі, як хороші, хороші, блакитні здалека, з Переяслава старого") удостоїлися зворушливого, щирого, як на сповіді, признання:

*Високі! і голубі!
Найкращі в світі! найсвяті!*

І про Лівобережжя (нині затоплене велетенською калюжею нашого національного безпам'ятства!): "Мені тепер здається, що й раю кращого на тім світі не буде, як ті

Виступає письменник Іван Шпиталь

Андруші, а вам то може навіть остило дивитися на ті сині Трахтемирівські гори. Боже мій, Господи єдиний! Чи гляну я на ті гори коли-небудь хоч одним оком? (До А. Й. Козачковського, 14 квітня 1854 р., Новопетровське укріплення).

Саме на Переяславщині Кобзар зійшов на найвищу вершину свого духовного Нагір'я, аби сказати своєму народові **найголовніше**:

*Нема на світі України,
Немає другого Дніпра...*

Аби стократ помножити сили своїх співвітчизників усвідомленими заповідями і для сучасників, і для поколінь прийдешніх: "Умийтеся! образ Божий багном не скверніте", "Розкуйтеся, братайтеся!", "Борітеся — поборете"... Аби утвердити всіх пригнічених на вірі: "Встане правда! встане воля!", "І оживе добра слава, слава України!"

Поетичною Говерлою усієї творчості Кобзаря можна вважати в'юницьанський

цикл. Від порога місцевого поміщика Степана Никифоровича Самойлова почалося виведення "невольничих дітей" із Пустелі Рабства — Малоросії у благодатний оазис Свободи — в Україну. Це був громадянський подвиг Тараса Великого. На Переяславщині він спалив величезні запаси енергії задля неймовірно важкого діла: зробити з малороса Українця, господаря на своїй землі, у своїй хаті.

Хвалити Господа, добра слава України, хоча й повільно, а таки оживає! І підтвердженням цього стало д р у г е літературно-мистецьке свято (фестиваль) "Переяславська осінь Кобзаря", яке відбулося 16–18

лися й інші заходи (скажімо, пошанування хліборобів та ін.), Григорій Романович встигав скрізь; на відкритті фестивалю він пошанував пам'ять Тараса Шевченка гарним вступним словом, виявивши при цьому і добре знання спадщини Шевченка (з якою живе все життя), і глибоке розуміння необхідності зробити все — і на місцевому, і державному рівнях! — аби Тарасові заповіді були священними для кожного Українця, втілилися в життя!

Дуже суттєво: великою працею переяславського учительства на пошанування святого Тарасового імені, на поглиблене вивчення його творчості було залучено

ПЕРЕЯСЛАВЩИНА: ДУХОВНЕ НАГІР'Я ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Три дні літературно-мистецького свята «Переяславська осінь Кобзаря»

Переможці конкурсу юних декламаторів

Київські гості свята

листопада ц. р. Воно було, сказати б так, крилатіше, аніж минулорічне, натхнене присутністю на ньому більшого кола людей, якими може гордитися Нація, широкими заходами, що їх удалося здійснити місцевим просвітянам за більш дійової й охочої підтримки місцевої влади та особисто міського голови Григорія Сокура та його заступників і помічників.

Хоч у ці дні на Переяславщині відбува-

широкі кола шкільництва. Дітки з величезною любов'ю до славетного Поета й Художника взяли участь у двох цікавих конкурсах: конкурсі читців поетичних творів Кобзаря та конкурсі творчих робіт школярів на тему "Переяславська осінь Кобзаря".

Урочистою й хвилюючою була церемонія відзначення переможців цих конкурсів, яка відбулася 17 листопада у приміщенні

За цим столом Тарас Шевченко написав "Заповіт"

гімназії. Її директор Олександр Петрович Батрак не тільки люб'язно надав приміщення для проведення конкурсу читців, а й узяв на себе клопоти організатора цього конкурсу. Серед читців творів Кобзаря учасники конкурсу змагалися в усіх загальноосвітніх закладах профтехосвіти та вузах під організаційно-методичним керівництвом викладачів філологічних дисциплін.

Журі конкурсу читців визначило 12 переможців у чотирьох номінаціях. Їх було відзначено дипломами Товариства "Просвіта" імені Тараса Шевченка, "Кобзарями" (К., Видавничий центр "Просвіта", 2001) та іншими нагородами.

Переможці конкурсу письмових творчих робіт (13 осіб) одержали з рук міського голови Григорія Сокура грошові премії та подарунки.

До Кобзарєвого свята чудову виставку надивовижу талановитих робіт своїх розгорнули у міському Будинку працівників освіти переяславські митці (скульптура, живопис, художня вишивка тощо). Директор Будинку Анеля Ковальська з переданими натхненням розповідає відвідувачам виставки про залюбленість переяславських митців у священну Шевченкову тему.

Оскільки Спілка письменників (запрошувана уклінно), як і торік, самоусунулася від Шевченкового свята в Переяславі (не збагнули поки що значення Кобзаря в музичному й художньому світі України й Спілки композиторів та художників, як і наша преса, орієнтована головним чином на бульварні духовні й естетичні "цінності"), то всі клопоти щодо організації "Переяславської осені Кобзаря" взяли на себе Центральне правління Товариства "Просвіта" імені Тараса Шевченка (повпред Микола Нестерчук) та Київська крайова організація (повпред Галина Калмикова), а також Київський обласний центр народної творчості (директор Ніна Жолуденко).

Столичні просвітяни порадували переяславців хвилюючими творчими зустрічами (подбали організаційно) з широко знаними діячами української культури, дбайливими оберігачами високої української духовності — такими, як Анатолій Мокренко, Василь Литвин, Володимир Коломієць, Микола Сом, Василь Марусик...

Не називаю їхніх звань та високих титулів — Україна дорожить цими іменами і без титулів!

Самобутню й високопрофесійну творчість свою ось уже вдруге привозять до Переяслава наші Гомери — кобзарі, бандуристи й лірники. Щиро вітають переяславці на Шевченківському святі виступи Едуарда Драча, Михайла Ковалю, Тараса Компаніченка, Тараса Силенка, Вадима Шевчука (Ярема), Михайла Хая, Павла Зубченка, Руслана Козленка, Миколу Товкайла. Їхні виступи в загальноосвітніх школах, в університеті імені Григорія Сковороди, у районному Будинку культури.

Порядували переяславців своєю талановитою творчістю гості із сусідніх районів: хор Баришівського районного Будинку культури "Жайвір" з ансамблем танцю "Пролісок", хор "Солдатська пам'ять" Яготинського районного Будинку культури, а ще — самодіяльні митці Панфілівського сільського клубу, в репертуарі яких Шевченківська тематика освячена високим мистецьким хистом.

Начальник міського відділу культури Валентина Расько, оцінюючи внесок учасників свята в скарбницю української духовності, висловила впевненість у тому, що "Переяславська осінь Кобзаря" неодмінно буде й міжнародним святом